

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje
Višja strokovna šola Celje

DIPLOMSKO DELO
Ožbej VENIŠNIK

Celje, november 2021

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje
Višja strokovna šola Celje

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje
Ljubljanska cesta 97
3000 Celje

Diplomsko delo
v višjem strokovnem izobraževalnem programu Hortikultura

Prepoznavanje naravnih vrednot na območju Menine planine

Kandidat: Ožbej Venišnik _____

Mentor predavatelj: Andreja Gerčer, univ. dipl. inž. agr. _____

Mentor v podjetju: Anja Žužej Gobec, univ. dipl. inž. agr. _____

Celje, november 2021

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti – Višja strokovna šola
Ljubljanska cesta 97
3000 Celje
www.hvu.si
referat@hvu.si

Številka: H -146/P
Datum: 10. 9. 2021

Študijska komisija Višje strokovne šole je preučila predlog teme in naslova diplomskega dela, ki ga je predložil

Ožbej VENIŠNIK z vpisno številko **13040201053**,

študent višješolskega strokovnega študija **Hortikultura**.

Komisija ugotavlja, da je tema diplomskega dela s predmetnega področja
Varovanje krajine, prostora in okolja.

SKLEPI ŠTUDIJSKE KOMISIJE

1. Odobri se predlog teme diplomskega dela.
2. Odobri se naslov diplomskega dela:

PREPOZNAVANJE NARAVNIH VREDNOT NA OBMOČJU MENINE PLANINE

3. Imenujeta se mentorja:

mentor predavatelj: **Andreja Gerčer, univ. dipl. inž. agr.**

mentor PRI v podjetju: **Anja Žužej Gobec, univ.dipl.inž.agr.**

Diplomsko delo izdelajte v skladu s "Pravilnikom o izdelavi diplomskega dela in diplomskega izpita" ter oddajte en izvod v referatu šole.

Andreja Gerčer, univ. dipl. inž. agr.,
predsednica študijske komisije

af. aj

Nada Reberšek Natek, univ. dipl. inž.kmet.,
ravnateljica

Nada Reberšek Natek

Izjava o avtorstvu diplomskega dela

Podpisan **Ožbej Venišnik**

z vpisno številko **13040201053**

sem avtor diplomskega dela z naslovom:

Prepoznavanje naravnih vrednot na območju Menine planine

S svojim podpisom zagovarjam da:

sem diplomsko delo izdal samostojno pod mentorstvom: Andreja Gerčar, univ. dipl. inž. agr.

in pod mentorstvom v podjetju: Anja Žužej Gobec, univ. dipl. inž. agr.

V Celju, dne _____

Podpis avtorja _____

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici, Andreji Gerčer, univ. dipl. inž. agr. in mentorici v podjetju, Anji Žužej Gobec, univ. dipl. inž. agr. za pomoč, nasvete, vodenje in motivacijo, ki sem jo pridobil skozi nastajanje diplomskega dela.

Posebna zahvala za pomoč in vodenje skozi diplomsko delo ter vso pridobljeno znanje glede Menine planine gre Rafku Žerovniku. Moji družini, ki so me srčno podpirali pri študiju in izdelavi diplomskega dela. In pa seveda mojima dobrima prijateljema, ki sta me podpirala in mi z velikim veseljem pomagala raziskovati bogastva Menine planine.

Izvleček

Diplomsko delo govori o prepoznavnosti naravnih vrednot na območju Menine planine. Menina planina je predalpska zakrasnela planota, na nadmorski višini 1200–1450 mnm, v Kamniško-Savinjskih Alpah. Leži med dolino Drete (Gornji Grad) na severu, Tuhinjsko in Motniško dolino na jugu, prelazom Črnivec na zahodu in prevalom Lipa na meji z Dobrovljami na vzhodu. Na njenem območju se nahaja 30 naravnih vrednot. V diplomskem delu se je preverjala prepoznavnost, stanje in dostopnost do naravnih vrednot. Opravljenega je bilo veliko terenskega dela, s katerim smo ugotovili, da je večina naravnih vrednot neoznačenih, določene imajo precej nevaren dostop, ker so večina brezna in jame, ampak so večina v dobrem stanju. Opravili smo 50 anket med občani Gornjega Grada, s pomočjo katerih se je ugotavljala prepoznavnost naravnih vrednot. Ugotovili smo, da večina občanov ne pozna veliko naravnih vrednot, ki so na območju Menine planine, pri čemer jih starejša generacija pozna dosti več kot pa mlajša generacija. Skoraj vsi anketiranci so enakega mnenja, kar se tiče dostopnosti, označenosti in stanja naravnih vrednot po planini. Označenosti ni skoraj nič, dostopnost je dokaj v redu in vse so v dobrem stanju. Za dodatno mnenje sta se opravila dva intervjuja, in sicer z županom občine Gornji Grad Antonom Špehom in z velikim poznavalcem Menine planine Rafkom Žerovnikom. Gospod župan meni, da je prepoznavnost Menine planine velika, saj ima skozi leto veliko turistov. Kar se pa tiče naravnih vrednot, se pa strinja, da manj, kot so poznane, bolje je, saj se tako najboljše ohranijo. Rafko Žerovnik je enakega mnenja, kar se tiče prepoznavnosti naravnih vrednot in pravi, da je vsak posameznik odgovoren, da se ta naravna bogastva ohranijo.

Ključne besede

Občina Gornji Grad, naravne vrednote, Menina planina

Abstract

The diploma thesis talks about the recognizability of natural values in the area of Menina planina. Menina planina is a pre-alpine karst plateau at an altitude of 1200-1450 m above sea level in the Kamnik-Savinja Alps. It lies between Gornji Grad in the north, the Tuhinjska dolina in the south, the Črnivec pass in the west and the Lipa pass on the border with Dobrovlje in the east. There are 30 natural values in its area. The diploma checked the visibility, condition and accessibility to natural values. It took a lot of field work, with which we found that most of the natural values are unmarked, some have quite a dangerous access because most of them are caves and abysses, but most are in good condition. We conducted 50 surveys among the citizens of Gornji Grad and the recognition of natural values was established. We found out that most citizens do not know many of the 30 natural values that are in the area of Menina planina, but the older generation knows them much more than the younger generation. Almost all respondents have the same opinion regarding the accessibility, marking and condition of natural values in the mountain. There is almost nothing on the label, accessibility is pretty good and everything is in good condition for now. For an additional opinion, two interviews were conducted, namely with the mayor of Gornji Grad Anton Špeh and with »the great« connoisseur of Menina planina Rafko Žerovnik. Mr. Mayor believes that the recognizability of Menina planina is great, as it has a lot of tourism throughout the year. As far as natural values are concerned, he agrees that the less they are known, the better for them and that they are thus best preserved. Rafko Žerovnik has the same opinion regarding the visibility of natural values and says that each individual is responsible for the preservation of these natural resources.

Key words

Municipality of Gornji Grad, natural values, Menina mountain

Kazalo vsebine

1	Uvod	1
2	Namen in cilj	2
3	Raziskovalne hipoteze	3
4	Pregled dosedanjih raziskav in objav	4
4.1	Menina planina	4
4.1.1	Preboj na Menini planini	6
4.2	Dom na Menini planini	8
4.3	Šavnice (Goli vrh).....	9
4.3.1	Flora na Šavnicah	11
5	Raziskovalne metode.....	18
5.1	Delo z Naravovarstvenim atlasom Slovenije.....	18
5.2	Delo na terenu.....	19
5.3	Anketa.....	19
5.4	Intervju.....	19
6	Rezultati in razprava.....	20
6.1	Rezultati	20
6.1.1	Rezultati Naravovarstvenega atlasa Slovenije.....	20
6.1.2	Rezultati terenskega dela.....	35
6.1.3	Rezultati ankete	73
6.1.4	Rezultati intervjuja	86
6.2	Razprava	89
7	Zaključek	90
8	Viri in literatura	91
9	Priloge.....	92

Kazalo slik

Slika 1: Vrh na Menini planini	4
Slika 2: Vivodnik 1508m.....	5
Slika 3: Spomenik vsem padlim borcem na Menini planini.....	7
Slika 4: Dom na Menini Planini	8
Slika 5: Vrh Šavnic.....	10
Slika 6: Divji petelin (<i>Tetrao urogallus</i>).....	12
Slika 7: Gozdni Jereb (<i>Tetrastes bonasia</i>)	13
Slika 8: Sokol selec (<i>Falco peregrinus</i>)	14
Slika 9: Travnik na Šavnicah (Goli vrh).....	15
Slika 10: Clusijev petoprstnik (<i>Potentilla Clusiana</i>)	16
Slika 11: Clusijev svišč (<i>Gentiana Clusii</i>).....	16
Slika 12: Dvocvetna vijolica (<i>Viola biflora</i>)	16
Slika 13: Gola vrba (<i>Salix glabra</i>).....	16
Slika 14: Mlečnobeli oklep (<i>Androsace lactea</i>).....	16
Slika 15: Planinski pelin (<i>Achillea clavennae</i>).....	16
Slika 16: Wulfenov jeglič (<i>Primula wulfeniana</i>).....	17
Slika 17: Zoisova zvončnica (<i>Campanula zoysii</i>)	17
Slika 18: Menina Planina v Naravovarstvenem atlasu	20
Slika 19: Brezno pri Petrovem križu	36
Slika 20: Strnadova luknja 1.....	37
Slika 21: Strnadova luknja 2.....	37
Slika 22: Jaz pri Donikovi jami	38
Slika 23: Notranjost Donikove jame1	38
Slika 24: Vhod v Donikovo jamo	39
Slika 25: Notranjost Donikove jame 2	39
Slika 26: Notranjost brezna nad Semprimožnikom 1	40
Slika 27: Vhod v brezno nad Semprimožnikom 1.....	41
Slika 28: Vhod v brezno nad Semprimožnikom 2.....	42
Slika 29: Vhod v brezno nad Semprimožnikom 2.....	42
Slika 30: Brezno v Žlinku.....	43
Slika 31: Brezno v Žlinku, zaščiteno z opozorilnim trakom	43
Slika 32: Notranjost Brezno v Žlinku.....	44
Slika 33: Vhod v brezno v Črni Goši	45
Slika 34: Brezno na Špicu	46
Slika 35: Vhod v brezno na Špicu 1	46
Slika 36: Jama pri Domu na Menini.....	47
Slika 37: Okolica Jame pri Domu na Menini	47
Slika 38: Mala Jespa 1	48
Slika 39: Mala Jespa 2	48
Slika 40: Jezero Biba 1	49
Slika 41: Jezero Biba 2	49
Slika 42: Jama v Velikem vrhu	50
Slika 43: Vhod v jamo v Velikem vrhu.....	50
Slika 44: Goli vrh na Šavnicah (1427m)	51

Slika 45: Razgled iz Golega Vrha proti Nazarjem	51
Slika 46: Pašnik na Šavnicah.....	52
Slika 47: Vrh Šavnic.....	52
Slika 48: Območje Strojnik	53
Slika 49: Območje Strojnik 2	53
Slika 50: Območje Strojnik 3	54
Slika 51: Strojnik v naravovarstvenim atlasom Slovenije.....	54
Slika 52: Vrtačko brezno	55
Slika 53: Vrtačko brezno 2	55
Slika 54: Izvir Žrela.....	56
Slika 55: Potok Žrelo.....	56
Slika 56: Vhod v Požešč.....	57
Slika 57: Okolica pri Požešču.....	57
Slika 58: Dvojčica 1	58
Slika 59: Dvojčica 2	58
Slika 60: Jama v Ringlu.....	59
Slika 61: Šemprimoška jama	60
Slika 62: Pavlov kostanj	61
Slika 63: Zunanost Poljanske jame	62
Slika 64: Notranost Poljanske jame.....	62
Slika 65: Snežna jama na Menini	63
Slika 66: Vhod v snežno jamo (sneg na dnu)	63
Slika 67: Bočnica.....	64
Slika 68: Bočnica 2.....	64
Slika 69: Notranost jame Jespe	65
Slika 70: Jama Jespa	65
Slika 71: Jama Jespa	66
Slika 72: Jama Jespa	66
Slika 73: Rafkova jama	67
Slika 74: Rafkova jama	67
Slika 75: Podkrajnikova zijalka.....	68
Slika 76: Jamske kobilice v Podkrajnikovi zijalki	69
Slika 77: Podkrajnikova zijalka.....	69
Slika 78: Božična jama	70
Slika 79: Netopir v Božični jami	71
Slika 80: Jamski pedic v Bžični jami	71
Slika 81: Vhod v Božično jamo.....	71
Slika 82: Notranost Božične jame	72
Slika 83: Notranost Božične jame 2	72

Kazalo tabel

Tabela 1: Spol anketirancev	73
Tabela 2: Starost anketirancev.....	74
Tabela 3: Člani PD Gornji Grad.....	75
Tabela 4: Ali so že bili na Menini planini?	76
Tabela 5: Natura 2000	77
Tabela 6: Koliko je naravnih vrednot?	78
Tabela 7: Poznavanje naravnih vrednot Menine planine	79
Tabela 8: Mnenje o označenosti NS.....	80
Tabela 9: Mnenje o dostopnosti NS	81
Tabela 10: Stanje Jame Jespe	82
Tabela 11: Mnenje o ohranjanju NS.....	83
Tabela 12: Kdo je po vašem mnenju odgovoren za NS?.....	85

Kazalo grafov

Graf 1: Spol anketirancev	73
Graf 2: Starost anketirancev	74
Graf 3: Člani PD Gornji Grad	75
Graf 4: Ali so že bili na Menini planini?	76
Graf 5: Natura 2000.....	77
Graf 6: Koliko je naravnih vrednot?.....	78
Graf 7: Mnenje o označenosti NS	80
Graf 8: Mnenje o dostopnosti NS.....	81
Graf 9: Stanje Jame Jespe.....	82
Graf 10: Mnenje o ohranjanju NS	83

1 Uvod

Menina planina je predalpska planota na nadmorski višini 1200 do 1450 mnm, v Kamniško-Savinjski Alpah. Leži med dolino reke Drete v Gornjem Gradu na severu, Motniško in Tuhinjsko dolino na jugu, prelazom Črnivec na zahodu in na meji z Dobrovljami na vzhodu.

Menina ima precej izravnano višino med 1200 in 1450 mnm. Severno pobočje je poraslo z mešanim gozdom, na južnih se prepletajo gozdovi, pašniki in polja, površino na višini pa pokrivajo obsežni pašniki. Menina je sestavljena iz apnenčastih kamenin in dolomita, zato je močno razjedena z vrtačami, brezni in kotličji.

Menina planina spada pod ekološko pomembna območja in pod Naturo 2000, ker pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti v Sloveniji. Na Menini planini je 30 naravnih vrednot, ki imajo izjemno vrednost zaradi svojih redkosti, estetskih kvalitet in kulturnega pomena. Naravne vrednote so zlasti geološki pojavi, minerali in fosili ter njihova nahajališča, površinski in podzemski kraški pojavi, podzemске jame, soteske in tesni ter drugi geomorfološki pojavi, ledeniki in oblike ledeniškega delovanja, izviri, slapovi, brzice, jezera, barja, potoki in reke z obrežji, morska obala, rastlinske in živalske vrste, njihovi izjemni osebki ter njihovi življenjski prostori, ekosistemi, krajina in oblikovana narava.

»O Menini smo več slišali pred leti, ko je država želela postaviti tam zgoraj velik radar za kontrolo zračnega prometa, prebivalci okrog Menine pa so se tem načrtom odločno uprli. Ne ne bi se spuščali v to, ali je radijsko sevanje res škodljivo, brez zadržkov pa bi se pridružili argumentom domačinov, da bi orjaške radarske zgradbe in naprave hudo skazile in prizadele naravno okolje na Menini.« (Mencinger 2004, 133)

2 Namen in cilj

Planota ima mnogo kraških površinskih mikro in makro oblik in bogato floro, na njej rastejo tudi redke alpske cvetice. Najvišji vrh je Vivodnik. Vzhodno nad planoto Šavnice se dviga Goli vrh (1420 mnm) in severno od doma Veternik (1448 mnm). Menina ima bogato floro, saj na njej rastejo redke alpske cvetice, ki so značilne za višino in ekološko okolje.

Diplomsko delo je sestavljeno iz teoretičnega dela in praktičnega dela. V teoretičnem delu smo opisali Menino planino in njene naravne vrednote, in sicer s pomočjo knjig in spletnih strani. Praktični del se pa nanaša na anketiranje 50 naključnih prebivalcev občine Gornji Grad.

Z anketo smo dobili odgovore na naslednja vprašanja:

1. Kako dobro poznajo občani Gornjega Grada Menino planino, po starosti.
2. Koliko označenih naravnih vrednot poznajo.
3. Katere naravne vrednote so že videli.
4. Kaj menijo na dostopnost do naravnih vrednot.

Namen diplomskega dela je, da se med prebivalci občine Gornji Grad razišče prepoznavnost naravnih vrednot na Menini planini. S tem lahko podamo idejo, kako izboljšati prepoznavnost manj poznanih vrednot in ugotoviti, če so poti do njih.

3 Raziskovalne hipoteze

Postavili smo 5 hipotez:

Hipoteza 1: Predvidevamo, da vsi prebivalci Gornjega Grada dobro poznajo Menino planino.

Hipoteza 2: Predvidevamo, da bo večina naravnih vrednot dostopnih.

Hipoteza 3: Predvidevamo, da bo večina naravnih vrednot lahko opaznih.

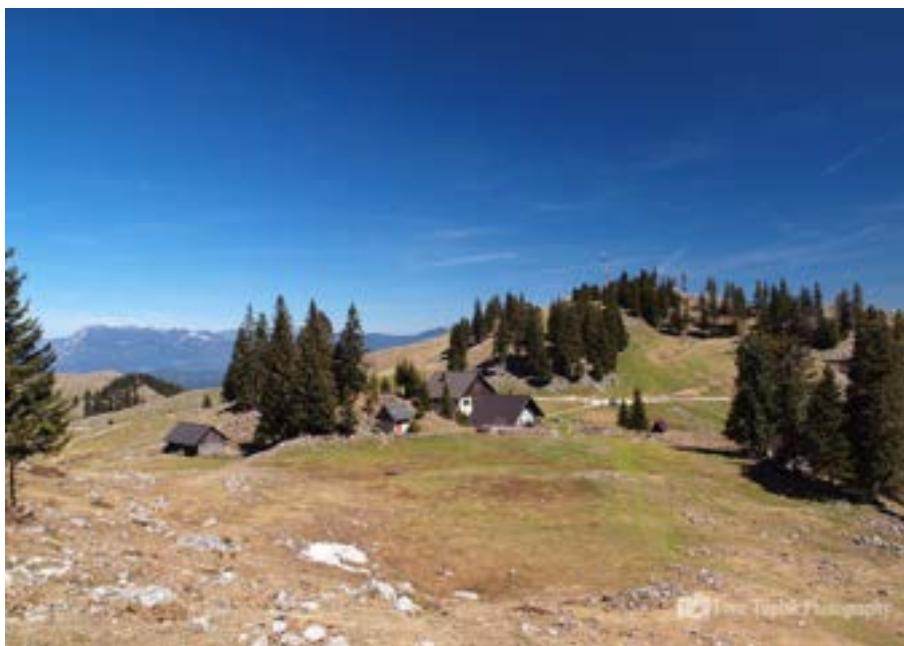
Hipoteza 4: Predvidevamo, da starejši prebivalci bolje poznajo Menino planino kot mlajši.

Hipoteza 5: Predvidevamo, da večina naravnih vrednot ne bo označenih.

4 Pregled dosedanjih raziskav in objav

4.1 Menina planina

Nad Gornjegrajsko kotlino in Tuhinjsko dolino se dviga, kot bi rasel iz nižin, podolgovati gorski čok, ki ga z vseh strani prekrivajo temna gozdna pobočja. Izvor imena si razlagajo iz besede »*Menihna*« – po menihih benediktincih iz Gornjega Grada, ki so imeli tod več stoletij znan samostan, kateremu sta kot fevd v glavnem pripadli vsa Zgornja Savinjska dolina in Menina. Na zahodu se po dolgem stranskem slemenu povezuje preko prelaza Črnivca (902 m) s skupinami osrednjih Grintovcev, na vzhodu pa prek Lipe (721 m) z Dobrovljami. Južno pobočje je skoraj nerazčlenjeno in v glavnem sestoji iz trdnih apnenčastih kamnin. Gozd je redek; nekdanje ga je bilo še manj, danes pa sta prostrane pašnike (pasovnike) na planinah zarasla hosta in gozd. Severno, višje in bolj intenzivno gozdnato pobočje je reliefno bolj živahno. Prekinjajo ga globlje grape, na dnu tečejo hudourniški potoki. Vode so se lažje zajedle v mehkejši nepropustni kreatofirji ali skrilave kamnine. Najbolj globoki sta Bučnica in Hudovnica. (povz. po Ficko 1993, 226)

Slika 1: Vrh na Menini planini

(Vir: <http://tonetoplakphotography.blogspot.com/2012/04/>, 24. 3. 2021)

Menina planina je predalpska zakrasnela planota na nadmorski višini 1200–1450 mnm, v Kamniško-Savinjskih Alpah. Leži med dolino Drete (Gornji Grad) na severu, Tuhinjsko in Motniško dolino na jugu, prelazom Črnivec na zahodu in prevalom Lipa na meji z Dobrovljami na vzhodu. Poteka v smeri vzhod–zahod v dolžini preko 20 km, v smeri sever–jug pa se razširi le 10 km. Najvišji vrh planote je Vivodnik (1.508 mnm), kjer je tudi razgledni stolp in se nahaja 15 min hoda od Doma na Menini planini (1453 mnm). Menina je ime dobila po menihih iz gornjegrajskega benediktinskega samostana (danes cerkev sv. Mohorja in Fortunata), kateremu je skupaj z vso Zgornjo Savinjsko dolino pripadala kot fevd. Menina je razsežen planotast masiv z višino od 1200 do 1508 metrov, ki loči Tuhinjsko dolino na jugu od zgornje Zadrečke doline in Gornjegrajske kotline na

severu. Nikjer drugje v predalpskem svetu ne bomo videli tako prostranih pašnikov kot na Menini. (https://sl.wikipedia.org/wiki/Menina_planina, 23. 2. 2021)

Slika 2: Vivodnik 1508m

(Vir: <http://tonetoplakphotography.blogspot.com/2012/04/>, 24. 3. 2021)

Menina stoji v neposredni sosesčini Kamniško-Savinjskih Alp, zato ni čudno, da jo sestavljajo prav taki apnenci kot Alpe: zakraselo planoto gradijo večinoma čisti dachsteinski apnenci, obrobja pa zgornjetriasni. Med značilnimi kraškimi vrtačami, suhimi dolinami in griči, kot pravijo domačini vmesnim nizkim vzpetinam, se skrivajo številna brezna in jame, ki v glavnem še niso raziskana. Porozno kraško površje ponekod prekinjajo manjše zaplete rdečih rabeljskih skrilavcev, ki ne prepuščajo vode. Tako so nastali številni kali za napajanje živine, v malo večji dolini pa pravcato jezero Biba, saj je s približnimi dimenzijami (odvisno od količine vode) – 50 krat 25 metrov – večje od prvih dveh Triglavskih jezer. Jezero Biba je globoko le 2 metra in zaradi rdečkastega blatnega dne se zdi kalno, vendar je voda v njem čista. (povz. po Mencinger 2004, 134)

Obisk Menine ponuja številne slikovite sprehode, ki jih pohodniki zaradi mnogoterih možnosti in gosto posejanih smerokazov lahko prilagajajo svojim zmogljivostim in razpoloženju, saj je prostora več kot dovolj. Ne nazadnje sta vabljivi kar dve planinski postojanki, ki sta med seboj oddaljeni le dobre pol ure hoda. (povz. po Mencinger 2004, 134)

O prostranosti Menine pričajo tile podatki: planota je dolga 10 km in široka 5 km; pred 2. svetovno vojno se je tod paslo povprečno po 1160 glav živine – in še danes je na planinah nadvse živahno. Obiskovalci na vsakem koraku srečujejo črede goveje živine, prelepe konje s kobilami in žrebeti, bolj na obrobju pa trope ovac. (povz. po Mencinger 2004, 134)

Pobočja Menine se strmo spuščajo v obe dolini, tako da se večina izletnikov ne more upreti skušnjavi in se bolj ali manj visoko zapeljejo z avtomobili, mnogi prav do Planinskega doma na Menini (1453 m). Od tam je še samo 55 višinskih metrov na bližnji Vivodnik (najvišji vrh Menine planine). Najbolj športni, vztrajni pohodniki, ki se

odpravijo na Menino prav iz doline, imajo na voljo več markiranih starih poti, ki so bile seveda nekdanje, pred zgraditvijo cest, veliko bolj v uporabi. (povz. po Mencinger 2004, 133)

Najboljša pot na Menino se začne že na prelazu Črnivec; tu sicer začnemo na višini 902 metra, a nam gora nič ne podari brez truda, saj nas pot tolikokrat vodi gor in dol, da prehodimo skoraj enako višino, kot če bi se odpravili iz doline. Tej poti se na planini Travnik priključi še pot iz Šmiklavža. (povz. po Mencinger 2004, 133)

S Štajerske strani vodi pot na Menino iz Bočne. V tej mirni vasi sredi Zadrecke doline se odcepi cesta za Menino pri združenem domu, če pa spregledamo skromen smerokaz, je odcep tudi pri lepo vzdrževanem spomeniku borcem in žrtvam vojne 1941–1945. Sprva je še približno 2 km asfalta, pri odcepu za tri kmetije v strmem pobočju pa nadaljujemo desno po precej grobem makadamu. (povz. po Mencinger 2004, 134)

Če se bomo odpravili na Menino iz Tuhinjske doline, imamo dve možnosti: na odcepu za Češnjice, pri Petrolovi črpalki, zavijemo levo in če se odločimo za daljšo peš hojo, zavijemo še enkrat levo do bližnje vasi Golice, od koder je čez planino Oseki in mimo obeležja padlim partizanom še 2 uri in pol; če pa bi se radi pripeljali na planino Biba ali prav na Menino, nadaljujemo mimo Češnjic še 12 km do Doma na Menini. To so najbolj uporabljene poti, seveda pa vodi na Menino še več manj znanih poti iz podnožja gore: na primer iz Špitaliča in Motnika, pa celo z Vranskega. (povz. po Mencinger 2004, 134)

4.1.1 Preboj na Menini planin

Menina planina je bila med NOB izredno pomembno območje. Od leta 1941 dalje so se tod zadrževale manjše in večje partizanske enote. Okupator je tu požgal več hiš in postrelil več domačinov, mnoge pa odgnal v taborišča. Zgovorne priče fašističnega divjanja so mnogi spomeniki na planini. V začetku poletja 1942 se je na Menini zadrževal Kamniški partizanski bataljon. 21. junij 1942 so ga napadli trije nemški policijski bataljoni, vendar se jim je pravočasno umaknil. Dne 7. novembra 1942 so Nemci v tesen obroč vklenili Dobrovlje in napadli borce NOV. Štab 2. grupe odredov se je s 1. in 2. četo Savinjskega bataljona prebil na Menino, 3. četo, ki je ščitila umik, pa je sovražnik skoraj popolnoma uničil. Novembra 1942 je bil ustanovljen nov Savinjski bataljon, ki je imel začasno bazo na Menini. (https://sl.wikipedia.org/wiki/Menina_planina, 23. 3. 2021)

Po uničenju Pohorskega bataljona 8. januarja 1943 se je težišče boja na Štajerskem premaknilo na širše območje Menine, vse tja do Save. Upor je toliko napredoval, da so imele partizanske čete množično podporo prebivalstva. Maja in junija 1943 so borci Kamniško-savinjskega odreda vodili na širšem območju Menine težke boje z Nemci. 6. avgusta 1943 se je tu oblikovala Šlandrova brigada, ki je štala skoraj 800 borcev. (https://sl.wikipedia.org/wiki/Menina_planina, 23. 3. 2021)

Borci Šlandrove brigade so februarja 1944 vse pogostejše in močnejše napadali nemške postojanke okoli Menine, da bi s tem odtegnili sovražnikove enote, ki so zasledovale 14. divizijo pri njenem pohodu na Štajersko. Posebno težak boj so imeli 6. februarja, ko je padlo 18 partizanov. Okupator je zadnje dni marca 1944 z okoli 2.000 vojaki obkolil Menino, da bi uničil partizane, vendar so se ti pravočasno umaknili proti severu. Srditi

boji z Nemci so divjali na Črnivcu, Volovjeku in na Slopeh, ko so Nemci prek teh prelazov napadali osvobojeno ozemlje v Zgornji Savinjski dolini. (https://sl.wikipedia.org/wiki/Menina_planina, 23. 3. 2021)

V sovražnikovi zimski ofenzivi, decembra 1944 in januarja 1945, so bili na območju Menine planine hudi boji brigad 4. operativne cone, v katerih so imele zlasti Šlandrova in Zidanškova brigada težke izgube. Partizanske enote so si kmalu opomogle in že konec januarja nadaljevale z organiziranim delom. Zadnje večje borbe na območju Menine so bile 14. in 15. marca 1945, ko so enote 14. SS divizije napadle položaje Šlandrove in Zidanškove brigade. Borcem obeh brigad se je pred premočnim sovražnikom uspelo umakniti proti širšemu območju Moravč. Po tej ofenzivi je sovražnikov pritisk popustil, ker so enote premestili na fronto proti Rdeči armadi. (https://sl.wikipedia.org/wiki/Menina_planina, 23. 3. 2021)

Slika 3: Spomenik vsem padlim borcem na Menini planini

(Vir: <http://zb-nob-zgornja-savinjska.si/legendarni-preboj-na-menini/>, 24. 3. 2021)

V knjigi »Past na Menini Planini« je eden od komandantov Franc Sever - Franta dosledno opisal dogodke, brezizhodni položaj in psihično stanje lačnih, izčrpanih, slabo oboroženih in ranjenih borcev, ki se jih je na trenutke že polaščal obup in občutek nemoči, saj jih je z nenehnim granatiranjem in silovitimi napadi zagrizenih SS sovražnik pritiskal z vseh strani in grozil z uničenjem. (<http://zb-nob-zgornja-savinjska.si/legendarni-preboj-na-menini/>, 24. 3. 2021)

Preboj na Menini planini, med 13. in 15. marcem 1945, si iz vseh opisanih in dejansko doživetih dogodkov brez oporekanj zasluži naziv legendarni preboj iz sovražnikovega obročja na Menini. (<http://zb-nob-zgornja-savinjska.si/legendarni-preboj-na-menini/>, 24.3.2021)

V trajen spomin na opisane dogodke, na padle borce in na velike žrtve preživelih, se vsako leto poklonimo spominu na ta legendarni preboj. Posebno pa še ob letošnji 70-letnici bojev na Menini in 70-letnici osvoboditve ter zmage nad fašizmom in nacizmom, ter ob vseh usodnih dogodkih v NOB na prostorih bojev IV. operativne cone. (<http://zb-nob-zgornja-savinjska.si/legendarni-preboj-na-menini/>, 24. 3. 2021)

4.2 Dom na Menini planini

Dom stoji na travnati planoti Smrekovec v bližini Vivodnika, najvišjega vrha Menine. Savinjska podružnica SPD je že leta 1895 sklenila, da bo na Menini postavila Gornjegrajsko kočo; odprla jo je 21. julija 1898. Leta 1920 je pogorela. Na ustanovnem občnem zboru leta 1950 so sklenili, da bodo na Menini zgradili planinski dom; leta 1955 so ga »spravili pod streho«. (Dobnik 2007, 192)

Dom je odprt od začetka junija do konca septembra, sicer pa ob sobotah, nedeljah in praznikih. Maja in oktobra je ob koncih tednov v domu na voljo hrana, razen pozimi.

Slika 4: Dom na Menini Planini
(Vir: <https://www.pzs.si/koce.php?pid=199>, 24. 3. 2021)

4.3 Šavnice (Goli vrh)

Šavnice so skrajni vzhodni del predalpske kraške planote Menine. Njihova najvišja točka se imenuje Goli vrh, visok je 1.427 metrov. Zaradi pašne je bil gozd tu že davno izkrčen. Livade so zlasti v pozni pomladi, pred pašo, polne različnih vrst cvetlic. Posebej izstopa endemit Kamniških Alp in Karavank, kamniška murka, kar daje temu predelu posebno vrednost. Raba prostora je tradicionalno gorska: gozdarstvo, lovstvo in pašništvo. Sprememba gozda v pašnike v preteklosti je povečala biotsko pestrost vršne planote. Travišča so osvojile alpske rastline, med njimi tudi endemiti (kamniška murka) ter nekatere redke in ogrožene vrste. Pomembna je združba skalnih razpok. Šavnice so zato floristično najvrednejši del Menine. Na Šavnicah je še vedno vsaj občasno prisoten veliki petelin.

V zadnjih dveh desetletjih je v porastu planinsko pohodništvo. V planinskem smislu je vrh privlačen predvsem zaradi širnih razgledov na vse strani. Na jugu ugledamo Snežnik, na zahodu občudujemo Kamniško-Savinjske Alpe, na severu Smrekovško pogorje, na vzhodu seže pogled vse do obzorja. Zaradi izrazito ugodne lege je vojska načrtovala tu postavitev vojaškega radarja dolgega dosega. Temu se je uprla lokalna javnost in v okviru civilne iniciative ter s podporo dela politike zaustavila te namene. Za lokalno prebivalstvo imajo Šavnice od tedaj poseben pomen. Predstavljajo jim simbol moči združevanja in skupnega prizadevanja. Zlasti pred zunanjimi silami, državo. Velik simbolni pomen imajo Šavnice za prebivalce občine Nazarje in zlasti za Planinsko društvo Nazarje. Šavnice z Golim vrhom so najvišja točka občine in vse bolj priljubljeni cilj nazarskih planincev.

(https://www.pzs.si/javno/kvgn_dokumenti/Seminarske%20naloge%20VGN/%C5%A0AVNICE_sem_nal_VGN_2012_Den%C5%A1a.pdf, 27. 4. 2021)

Slika 5: Vrh Šavnice

(Vir: <https://zemljevid.najdi.si/poi/POI51484/goli-vrh-savnice#gallery-4>, 27. 4. 2021)

Menina je izrazita pregrada zahodnim vetrovom, zato pobere oblakom veliko vode. Enako velja za Šavnice. Vlažne in težke zračne mase se ob Menini ne morejo dovolj dvigniti in svoj tovor velikokrat spustijo kar tam. Zato je ob »normalnih zimah« snežna odeja dolgo debela in traja v nicinah (senčne lege) včasih vse do konca maja. Tudi poleti je padavin veliko. Domačini v Zadrecki dolini dobro poznajo pojav, ko se vrh Menine pogosto že dan pred padavinami odene v oblak, ki ga zahodni vetrovi v obliki zastave ženejo preko grebena (orografski oblak). Tedaj je na Menini vlažna in gosta megla. Severne lege so, tako kot povsod na takih gorah, hladnejše in bolj vlažne od južnih.

(https://www.pzs.si/javno/kvgn_dokumenti/Seminarske%20naloge%20VGN/%C5%A0AVNICE_sem_nal_VGN_2012_Den%C5%A1a.pdf, 27. 4. 2021)

Veliko je živalskih vrst, ki so Šavnice in njen gozdni rob izbrale za domovanje in še več je tistih, ki si tam iščejo in najdejo hrano. Šavnice so v smislu gospodarjenja z gozdovi, zaradi redkega obiska in poznega začetka paše, ena najbolj mirnih con za živalski svet na vršnem delu Menine. Travno rušo na globokih tleh obračajo divji prašiči, na sončnih legah se pasejo gamsi, poleti iz gozda izstopa srnjad. Medved in ris imata tam svoj prehod v novi svet. Tudi drugih sesalcev vseh velikosti in oblik je razmeroma veliko. V ožjem območju planjave so tri sicer trenutno opuščena rastišča divjega petelina, vendar petelina na Šavnicah še vedno lahko srečamo ali vsaj sledimo. Prav tako ima tam svoj primarni lovni prostor v bližnji Predkovici gnezdeči sokol selec. Orel nad Menino (in Šavnicami) preletava stalno. Po izjavah poznavalcev in po literaturi je Menina planina kar močan selitveni koridor za ptice. Od ptic so seveda najbolj zastopane številne gozdne vrste, največ je sinic. Prisotna je tudi kozača. V kalu na Poljani mrestijo dvoživke. Glede na veliko pestrost cvetja je tudi veliko žuželk, predvsem so pogosti čmrlji, a je tudi paleta metuljev kar pisana.

4.3.1 Flora na Šavnicah

Šavnice imajo velik naravovarstveni pomen, čeprav so antropogenega nastanka. Pravzaprav so biotsko raznovrstne in vizualno privlačne prav zaradi spremembe vegetacije. Krasi jih velika rastlinska pestrost na traviščih, ki preko notranjega gozdnega roba prehajajo v gozd. Gozdni rob omogoča izjemno pestrost rastlinskih in živalskih vrst. V ohranjenih gozdovih pragozdnega značaja (gozdni rezervat, predlog za gozdni rezervat) s starimi, odmrliimi drevesi je vse polno gliv. Šavnice z okolico so bivališče divjega petelina (*Tetrao urogallus*), gozdnega jereba (*Tetrastes bonasia*), številnih vrst sinic in brgleza, ki je močan bioindikator, in drugih vrst ptic, tudi Sokol selec (*Falco peregrinus*) ima tu svoje lovišče. Od vse Menine so prav Šavnice najbolj floristično pestre, saj je največ alpskih vrst.

4.3.1.1 Divji petelin (*Tetrao urogallus*)

Slika 6: Divji petelin (*Tetrao urogallus*)

(Vir: <http://markusteam.blogspot.com/2012/03/divji-petelin-tetrao-urogallus.html>, 28. 4. 2021)

Divji petelin, tudi veliki petelin, je velika kura iz družine poljskih kur; živi v Evropi in osrednji Aziji, njegov življenjski prostor so zreli gozdovi z veliko podrasti. Divji petelin je največji med vsemi kurami. Samec meri od 74 do 90 cm v dolžino in doseže do 5 kg teže, samica pa je kot pri ostalih kurah za tretjino manjša, v dolžino meri med 54 in 63 cm. Težka je do 3 kg. Divji petelin ima obsežno območje razširjenosti v Evropi, veliko med 1 in 10 milijonov kvadratnih kilometrov, kjer živi populacija, ki šteje med 1,5 in 2 milijona osebkov. Ogrožen je lokalno, predvsem zaradi izgube ustreznih habitatov in vedno toplejšega podnebja.

(https://sl.wikipedia.org/wiki/Divji_petelin, 28. 4. 2021)

4.3.1.2 Gozdni Jereb (*Tetrastes bonasia*)

Slika 7: Gozdni Jereb (*Tetrastes bonasia*)

(Vir: <https://fotovidmar.blogspot.com/2011/04/gozdni-jereb.html>, 28. 4. 2021)

Gozdni jereb je naša najmanjša gozdna kura. Za razliko od divjega petelina in ruševca sta si samec in samica gozdnega jereba po videzu in velikosti zelo podobna. Petelinček in kokoška sta pretežno rjavo grahasta s številnimi črnimi in belimi lisami in pegami. Svetle pege so pogostejše na trebušni strani. Oba imata na glavi čopek daljšega perja, ki ga v vznemirjenosti dvigneta, druge naše gozdne kure ga denimo nimajo. Rep je razmeroma dolg, sive barve, s prečno črno črto ob koncu. Oba spola imata nad očmi rdečo kožno gubo – rožo, ki pa je zlasti v času razmnoževanja pri samcu izrazitejše barve. Petelinčka ločimo od kokoške predvsem po črnem pasu perja pod kljunom – podbradkom, ki je obrobljen še z belo progo. Kokoška nima temnega podbradka. Noge gozdnega jereba so čvrste, porasle s temnim perjem, ki po jesenski golitvi sega vse do prstov. Gozdni jereb je velik 34–40 cm, njegova teža pa znaša približno 400–450 g. Kokoška je le malenkost manjša in lažja.

(<https://www.lovska-zveza.si/prostozivece-zivali/ptice/gozdni-jereb/>, 28. 4. 2021)

Na splošno lahko rečemo, da gozdni jereb spada med ogrožene živalske vrste, saj se je v zadnjih desetletjih bistveno zmanjšala njegova številčnost. Pri nas gozdnega jereba ogrožajo zlasti njegovim življenjskim potrebam neugodni načini gospodarjenja z gozdovi, nenehno večanje vznemirjenosti v gozdovih, večanje številčnosti nekaterih plenilskih vrst (lisice, kune belice) in divjega prašiča. Gozdnega jereba ni dovoljeno loviti.

(<https://www.lovska-zveza.si/prostozivece-zivali/ptice/gozdni-jereb/>, 28. 4. 2021)

4.3.1.3 Sokol selec (*Falco peregrinus*)

Slika 8: Sokol selec (*Falco peregrinus*)

(Vir: <https://www.lifehabitats.com/sl/temenica/zivali/zival/95/sokol-selec.html>, 28. 4. 2021)

Sokol selec je ujeta iz družine sokolov. Sokol selec je srednje velik sokol s prišiljenimi perutnicami in kratkim repom, ki leti izjemno hitro in je v strmoglavem letu najhitrejša živo bitje na Zemlji (najvišje izmerjene hitrosti presegajo 320 km/h). Najvišja hitrost v horizontalnem letu lahko preseže 200 km/h.

(<https://www.lifehabitats.com/sl/temenica/zivali/zival/95/sokol-selec.html>, 28. 4. 2021)

Selec ima razpon kril do 1 m. Samci so, kot pri veliko ujedah, manjši od samic in tehtajo med 570–700 grammi, samice pa lahko presežejo težo enega kilograma. Po zgornji strani telesa je sokol selec temno sive barve, ki se na mestih preliva v črno, po spodnji strani pa imajo rjavkaste proge na beli podlagi. Mladiči so po spodnji strani bolj enovito rjave barve, pa tudi po zgornji strani telesa prevladuje ta barvni odtenek. Barvne sheme se ločijo tudi glede na okolje, v katerem prebivajo in niso vedno enake. Odrasle ptice imajo rumeno obrobljene temne oči, pa tudi kremplji, s katerimi zgrabijo plen, so živo rumene barve. Sokol selec je ena najbolj razširjenih ujed na svetu, saj ga je najti skoraj povsod, celo na tihomorskih otokih. Njegov življenjski prostor so odprte krajine, stepe, polpuščave, svetli, redki gozdovi, tundre in gorski svet. Ime izvira iz dejstva, da ptice skrajnega severa in juga pogosto prepotujejo velike razdalje in prezimujejo v toplejšem okolju.

(<https://www.lifehabitats.com/sl/temenica/zivali/zival/95/sokol-selec.html>, 28. 4. 2021)

4.3.1.4 Pomembne rastline na Šavnicah

Med alpskimi vrstami je pomembna zlasti kamniška murka (*Nigritella lithopolitana*). Kamniška murka je edini endemit med slovenskimi orhidejami in že kot taka velika posebnost. Ker je njeno rastišče omejeno zgolj na Kamniško-Savinjske Alpe in Karavanke, je uvrščena na Rdeči seznam. To je pravilnik na nacionalni ravni, v katerega so uvrščene redke in ogrožene vrste živih bitij.

Slika 9: Travnik na Šavnicah (Goli vrh)

(Vir: https://www.hribi.net/slika_gora/goli_vrh_savnice/14836, 28. 4. 2021)

Tu rastejo Clusijev petoprstnik (*Potentilla Clusiana*), Clusijev svišč (*Gentiana Clusii*), dvocvetna vijolica (*Viola biflora*), gola vrba (*Salix glabra*), mlečnobeli oklep (*Androsace lactea*), planinski pelin (*Achillea clavennae*), Wulfenov jeglič (*Primula wulfeniana*) in Zoisova zvončnica (*Campanula zoysii*). Poleg teh zasledimo tudi druge kukavičevke (*Orchidaceae*), spomladanski svišč (*Gentiana verna*), razne kamnokreče (*Saxifraga*) in zvončnice (*Campanula latifolia*). Spomladi se množično pojavijo žafrani in telohi, poleti čmerika in navzkrižnolistni svišč.

Slika 10: Clusijev petoprstnik (*Potentilla Clusiana*)

(Vir: http://www.hribi.net/slika_rastlina/clusijev_petoprstnik_potentilla_clusiana/1965, 28. 4. 2021)

Slika 11: Clusijev svišč (*Gentiana Clusii*)

(Vir: https://www.hribi.net/slika_rastlina/clusijev_svisc_gentiana_clusii/811, 28. 4. 2021)

Slika 12: Dvocvetna vijolica (*Viola biflora*)

(Vir: http://www.hribi.net/slika_rastlina/dvocvetna_vijolica_viola_biflora/1256, 28. 4. 2021)

Slika 13: Gola vrba (*Salix glabra*)

(Vir: https://www.hribi.net/slika_rastlina/gola_vrba_salix_glabra/5138, 28. 4. 2021)

Slika 14: Mlečnobeli oklep (*Androsace lactea*)

(Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Androsace_lactea, 28. 4. 2021)

Slika 15: Planinski pelin (*Achillea clavennae*)

(Vir: http://www.hribi.net/slika_rastlina/planinski_pelin_achillea_clavennae/2975, 28. 4. 2021)

Slika 16: Wulfenov jeglič (*Primula wulfeniana*)

(Vir:

https://www.hribi.net/slika_rastlina/wulfenov_jeglic_primula_wulfeniana/1181, 28. 4. 2021)

Slika 17: Zoisova zvončnica (*Campanula zoysii*)

(Vir: <https://tecn.si/campanula-zoysii/>, 28. 4. 2021)

Intenzivna paša in gnojenje z mineralnimi gnojili v osemdesetih letih so te občutljive rastline močno zdesetkale. V devetdesetih so pasli ovce, ki se rade zadržujejo na vrhovih, kar je ogrožalo tam rastoče združbe. V času po denacionalizaciji oziroma v obdobju problemov zaradi radarja pa so pašo za nekaj let povsem opustili, zato so se začeli zaraščati predeli z modro stožko (*Molinia caerulea*).

5 Raziskovalne metode

Pri raziskovalnih metodah smo uporabili štiri metode :

- delo z Naravovarstvenim atlasom Slovenije;
- delo na terenu;
- anketo;
- intervju.

5.1 Delo z Naravovarstvenim atlasom Slovenije

S pomočjo Naravovarstvenega atlasa smo pridobili informacije o vseh 30 naravnih vrednotah, ki se nahajajo na območju Menine planine. Pridobili smo njihove lokacije, koordinate, njihov pomen in trenutno zabeleženo stanje.

Naravovarstveni atlas je informacijski sistem za pregledovanje in urejanje podatkov z naravovarstveno vsebino. Preko spletne strani so poleg vseh uradnih podatkov dostopni še številni drugi strokovni naravovarstveni podatki. Funkcionalnosti atlasa omogočajo različne načine pregledovanja in urejanja podatkov. Omogočeno je iskanje podatkov po naslovu, parcelni številki ali koordinatah. Poleg naravovarstvenih vsebin, predstavljenih s karto in podrobnejšimi atributnimi podatki, so uporabniku na voljo tudi sloji s področij vodarstva, kmetijstva, gozdarstva ter različne administrativne meje, kartografske podlage v različnih merilih, barvni digitalni ortofoto posnetki ter digitalni model reliefa.

Podatki se v Naravovarstvenem atlasu prikazujejo v štirih sklopih:

- Natura 2000,
- Ekološko pomembna območja,
- Naravne vrednote,
- Zavarovana območja.

Atlas je izdelal Zavod RS za varstvo narave v sodelovanju z Ljubljanskim urbanističnim zavodom in ARSO.

Atlas je prosto dostopen na spletu:

<https://www.naravovarstveni-atlas.si/web/DefaultNvaPublic.aspx>

5.2 Delo na terenu

Tema diplomskega dela je zahtevala veliko terenskega dela, dolgih pohodov in fotografiranja naravnih vrednot po Menini planini. V veliko pomoč nam je bil gospod Rafko Žerovnik, domačin Gornjega Grada, jamar jamarskega kluba Tirski zmaj in velik poznavalec Menine planine.

5.3 Anketa

Sestavili smo anketni vprašalnik, da bi ugotovili, kako dobro občani Gornjega Grada poznajo Menino planino. Rešenih je bilo 50 anketnih vprašalnikov, anketiranci so bili naključni prebivalci Občine Gornji Grad, anketa pa je bila izvedena meseca aprila in maja 2021. Cilj anketnih vprašalnikov je bil ugotoviti prepoznavnost naravnih vrednot med občani Gornjega Grada, spoznati predloge anketirancev za izboljšanje stanje in poznavanja vrednot.

5.4 Intervju

Opravili smo dva intervjuja. Prvi intervju se je opravil z jamarjem Rafkom Žerovnikom, domačinom Gornjega Grada in velikim poznavalcem vseh naravnih vrednot Menine planine ter poznavalcem več kot 30 jam. Drugi intervju pa z županom Občine Gornji Grad, Antonom Špehom.

6 Rezultati in razprava

6.1 Rezultati

6.1.1 Rezultati Naravovarstvenega atlasa Slovenije

Slika 18: Menina Planina v Naravovarstvenem atlasu

(Vir: <https://www.naravovarstveni-atlas.si/web/profile.aspx?id=N2K@ZRSVNJ>, 28. 4. 2021)

- **Jama Jespa**

Identifikacijska št.: 40355

Ime NV: Jespa

Kratka oznaka: Jama s stalnim ledom

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 485500

N 124740

Režim vstopa v jama odprta jama s prostim vstopom

- Jezero Biba

Identifikacijska št.: 473

Ime NV: Biba

Kratka oznaka: Jezero na Menini planini

Zvrst: HIDR

Pomen: Državni

Koordinate:

E 487099

N 123741

- Strojnik Gozdni rezervat

Identifikacijska št.: 431

Ime NV: Menina - Strojnik - gozdni rezervat

Kratka oznaka: Gozdni rezervat na vzhodnih pobočjih Menine planine

Zvrst: EKOS

Pomen: Državni

Koordinate

E 487271

N 124941

- Mala Jespa

Identifikacijska št.: 42506

Ime NV: Mala Jespa

Kratka oznaka: Vodoravna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 485580

N 124661

Podrobno: Režim vstopa v jama – odprta jama s prostim vstopom

- Vrtačko brezno

Identifikacijska št.: 51857

Ime NV: Vrtačko brezno

Kratka oznaka: Jama z breznom in etažami, poševna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 481598

N 124849

Podrobno: Režim vstopa v jama – odprta jama s prostim vstopom

- Strnadova luknja

Identifikacijska št.: 51856

Ime NV: Strnadova luknja

Kratka oznaka: Jama z breznom in etažami, poševna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 481742

N 125402

Podrobno: Režim vstopa v jama – odprta jama s prostim vstopom

- Požešč 1

Identifikacijska št.: 52110

Ime NV: Požešč 1

Kratka oznaka: Vodoravna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 481839

N 125473

Podrobno: Režim vstopa v jama – odprta jama s prostim vstopom

- Požešč 2

Identifikacijska št.: 52111

Ime NV: Požešč 2

Kratka oznaka: Vodoravna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 481867

N 125477

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- Donikova jama

Identifikacijska št.: 52108

Ime NV: Donikova jama

Kratka oznaka: Vodoravna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 481939

N 125463

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- Podkrajnikova zijalka

Identifikacijska št.: 42697

Ime NV: Podkrajnikova zijalka

Kratka oznaka: Vodoravna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 483205

N 125696

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- Brezno pri Petrovem križu

Identifikacijska št.: 51656

Ime NV: Brezno pri Petrovem križu

Kratka oznaka: Brezno

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 483528

N 125464

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- Rafkova jama

Identifikacijska št.: 52112

Ime NV: Rafkova jama

Kratka oznaka: Poševno ali stopnjasto brezno

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 483398

N 123990

Podrobno: Režim vstopa v jamo - odprta jama s prostim vstopom

- Dvojčica 1

Identifikacijska št.: 51642

Ime NV: Dvojčica 1

Kratka oznaka: Jama z breznom in etažami, poševna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 484001

N 125238

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- Dvojčica 2

Identifikacijska št.: 51643

Ime NV: Dvojčica 2

Kratka oznaka: Jama z breznom in etažami, poševna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 484006

N 125232

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- Snežna jama na Menini

Identifikacijska št.: 51646

Ime NV: Snežna jama na Menini

Kratka oznaka: Jama s stalnim ledom

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 485219

N 124182

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- Jama v Ringlu

Identifikacijska št.: 51852

Ime NV: Jama v Ringlu

Kratka oznaka: Poševno ali stopnjasto brezno

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 484650

N 126081

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- **Žrela**

Identifikacijska št.: 481

Ime NV: Žrela

Kratka oznaka: Kraški izvir jugozahodno od Gornjega Grada na severnem pobočju Menine planine

Zvrst: HIDR

Pomen: Lokalni

Koordinate:

E 483522

N 126923

Šemprimoška jama

Identifikacijska št.: 51855

Ime NV: Šemprimoška jama

Kratka oznaka: Vodoravna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 485801

N 127480

Podrobno: Režim vstopa v jama – odprta jama s prostim vstopom

- **Brezno nad Semprimožnikom 1**

Identifikacijska št.: 48192

Ime NV: Brezno nad Semprimožnikom 1

Kratka oznaka: Jama z breznom in etažami, poševna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 486390

N 126996

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- Brezno nad Semprimožnikom 2

Identifikacijska št.: 48193

Ime NV: Brezno nad Semprimožnikom 2

Kratka oznaka: Jama z breznom in etažami, poševna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 486440

N 126996

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- Brezno v Žlinku

Identifikacijska št.: 51850

Ime NV: Brezno v Žlinku

Kratka oznaka: Jama z breznom in etažami, poševna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 486161

N 125905

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- **Brezno v Črni goši**

Identifikacijska št.: 49494

Ime NV: Brezno v Črni goši

Kratka oznaka: Brezno

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 485946

N 125679

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- **Brezno na Špicu**

Identifikacijska št.: 52107

Ime NV: Brezno na Špicu

Kratka oznaka: Poševno ali stopnjasto brezno

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 485908

N 124963

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- Jama pri domu na Menini

Identifikacijska št.: 51645

Ime NV: Jama pri domu na Menini

Kratka oznaka: Jama z breznom in etažami, poševna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 486177

N 124604

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- Pavlov kostanj

Identifikacijska št.: 5976

Ime NV: Pavlov kostanj

Kratka oznaka: Pravi kostanj južno od Bočne pri odcepu ceste h kmetiji Pavel

Zvrst: DREV

Pomen: Lokalni

Koordinate:

E 487993

N 126491

- **Bočnica**

Identifikacijska št.: 5975

Ime NV: Bočnica s pritoki

Kratka oznaka: Desni pritok Drete s pritoki z izvirom pod vrhom Šavnic na Menini

Zvrst: HIDR, EKOS

Pomen: Državni

Koordinate:

E 487995

N 125045

- **Jama v velikem vrhu**

Identifikacijska št. 51853

Ime NV Jama v Velikem vrhu

Kratka oznaka Jama z breznom in etažami, poševna jama

Zvrst GEOMORFP

Pomen državni

Koordinate

E 487661

N 123395

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- Poljanska jama

Identifikacijska št.: 51854

Ime NV: Poljanska jama

Kratka oznaka: Jama z breznom in etažami, poševna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 488788

N 122503

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- Petrova jama

Identifikacijska št.: 44350

Ime NV: Petrova jama

Kratka oznaka: Jama z breznom in etažami, poševna jama

Zvrst: GEOMORFP

Pomen: Državni

Koordinate:

E 490430

N 124186

Podrobno: Režim vstopa v jamo – odprta jama s prostim vstopom

- **Šavnice (Goli Vrh)**

Identifikacijska št.: 5074

Oznaka ident. št.: OP

Ime NV: Šavnice – rastišče kochovega svišča

Kratka oznaka: Rastišče kochovega svišča (*Gentiana kochiana*) na Šavnicah

Zvrst: BOT

Pomen: Lokalni

Koordinate:

E 489630

N 125486

Opozorilo: Koordinate so zaradi skrite lokacije zaokrožene na 5km

6.1.2 Rezultati terenskega dela

V raziskavi je bilo veliko terenskega dela. Ker največkrat vse naravne vrednote niso imele označb in smerokazov, smo se morali orientirati po koordinatah. V veliko pomoč nam je bil Google Zemljevid na telefonu, v katerem smo si označili koordinate vseh naravnih vrednot, ki smo jih pridobili iz spletne strani Kataster jam in Naravovarstveni atlas Slovenije. Pred pohodom smo se obrnili na Rafka Žerovnika (velikega poznavalca Menine planine), ki nas je celotno pot usmerjal in podajal nasvete, da nismo zašli predaleč s poti, saj na določenih lokacijah navigacija ni delovala.

Ugotovili smo, da je večina jam in brezen za varnost živine na pašnikih in drugih planincev zelo dobro ograjenih in zavarovanih. Nekatere jame so, če so neposredno na pašniku, v celoti pokrite z debelimi vejami. Jame in brezna so v večini zelo lepo ohranjene. Ker nimamo jamarskega izpita, smo lahko fotografirali samo vhod v brezna in jame v varni razdalji.

Ugotovili smo da je Goli vrh (Šavnice) edina lokacija, ki je s tablo oglašena kot naravni spomenik. Jama Jespa pa je edina kraška jama na Menini planini, ki ima označene smerokaze po planinskih poteh.

6.1.2.1 Brezno pri Petrovem križu

- Stopnjasto in poševno brezno
- Odkritje: 28.07.1990
- Dolžina: 72 m
- Globina: 68 m

Zgodba za to jamo se je začela 28. 7. 1990, ko so Branko Debeljak, Peter Zgozdnik, Andrej Kodrun, Ivan Meh in Slavko Hostnik raziskali to jamo in jo poimenovali Brezno na Menini, kasneje se je preimenovala v Brezno pri Petrovem križu. Vstop v jamo je bil mogoč šele po širjenju vhoda. Zaradi neugodne lege takrat niso bile določene koordinate vhoda in so na jamo potem pozabili. V letu 2015 so člani JK Tirski zmaji trikrat iskali to jamo, a jim je ni uspelo najti. Šele 6. januarja 2016 so člani JK Tirski zmaji, ki so se zelo potrudili pri iskanju jame, le to končno uspeli najti. Bernardu Štiglicu je 6. 1. 2016 uspelo najti jamo in določiti koordinate. Opis jame, povzet iz A zapisnika: "Globina vhodnega brezna znaša 65 metrov. Na 40 metrih je 2 metra široka polica, kjer se da stati, sicer je brezno gladko. Na dnu dimenzija jame znaša 1,5 x 4 metra. Za breznom se jama nadaljuje še v obliki 7 metrov dolgega poševnega rova, kjer se konča."

Slika 19: Brezno pri Petrovem križu

(Avtor: Ožbej Venišnik, 23. 5. 2021)

Brezno pri Petrovem križu je kar dobro ohranjeno brezno, je pa težko dostopna, ker ni nikjer nobenih označb, dostopno je samo preko koordinat na spletni strani in je zelo blizu vozne pot, ki pelje na Menino. Okolica brezna je zelo nevarna, še posebej v deževnih dneh, saj je brezno eno najglobljih na Menini planini. Okolica je nezavarovana in bi bilo potrebno brezno ograditi.

Osnovni podatki jame: Dolžina poligona: 72 m, višinska razlika 68 m, vhod meri 2,5 x 2 metra. Po teh podatkih je to najgloblja jama na Menini planini.

6.1.2.2 Strnadova luknja

- Brezno z jamo, jama z breznom, poševna jama, jama z etažami in brezni/več etažna jama.
- Odkritje: 29. 05. 2016
- Dolžina: 12 m
- Globina: 10 m

Slika 20: Strnadova luknja 1
(Avtor: Ožbej Venišnik, 23. 5. 2021)

Slika 21: Strnadova luknja 2
(Avtor: Ožbej Venišnik, 23. 5. 2021)

Strnadova luknja je jama na zahodnem delu Menine planine, v hosti Nove Štifte. Je lepo ohranjena jama, ampak je težko dostopna, saj je zelo daleč od makadamske ceste in približno 150 metrov stran od lovske poti. Okolica je nezavarovana, brez opreme se ne da priti iz jame, torej bi bila potrebna ograditev in obisk je primeren le v spremstvu izkušene osebe.

6.1.2.3 Donikova jama

- Vodoravna jama.
- Odkritje: 26. 07. 2016
- Dolžina: 33 m
- Globina: 6 m

Slika 22: Jaz pri Donikovi jami
(Avtor: Ožbej Venišnik, 23. 5. 2021)

Slika 23: Notranjost Donikove jame1
(Avtor: Ožbej Venišnik, 23. 5. 2021)

Slika 24: Vhod v Donikovo jamo
(Avtor: Ožbej Venišnik, 23. 5. 2021)

Slika 25: Notranjost Donikove jame 2
(Avtor: Ožbej Venišnik, 23. 5. 2021)

Donikova jama je manjša jama na zahodnem delu Menine planine v Novi Štifi. Jama je lepo ohranjena, je 30 metrov stran od lovske poti, in 200 metrov stran od Strnadove luknje. Vhod v jamo ni enostaven, tunel je zelo ozek in potrebnega je veliko plazenja. Jama je habitat lisic, netopirjev, jamskih kobilic in drugih žuželk. Vhod je pokrit z večjimi hlori kot preventiva proti zunanjim onesnaževalcem.

6.1.2.4 Brezno nad Semprimožnikom 1 in 2

Brezno nad Semprimožnikom 1

- Brezno z jamo, jama z breznom, poševna jama, jama z etažami in brezni/več etažna jama
- Odkritje: 15. 11. 2003
- Dolžina: 20 m
- Globina: 9 m
- Odprta jama s prostim vstopom

Slika 26: Notranjost brezna nad Semprimožnikom 1
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

Slika 27: Vhod v brezno nad Semprimožnikom 1
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

Brezno nad Semprimožnikom se nahaja tik ob makadamski cesti, ki pelje na Dom Menine planine. Vhod v brezno je zelo majhen, zato v okolici ni velike nevarnosti. Jama se vidi z makadamske ceste in jo je nemogoče zgrešiti. S pogledom čez vhod se vidi dno in s pomočjo svetilke se lahko vidi celotna notranjost. Jama je dokaj lepo ohranjena, prav tako tudi okolica jame. Nima nobenih označb, je pa lahko dostopna. Je približno 20 m stran od naslednje Semprimoške jame, ki je prav tako tik ob cesti.

Brezno nad Semprimožnikom 2

- Brezno z jamo, jama z breznom, poševna jama, jama z etažami in brezni/več etažna jama
- Odkritje: 15. 11. 2003
- Dolžina: 45 m
- Globina: 25 m
- Odprta jama s prostim vstopom

Slika 28: Vhod v brezno nad Semprimožnikom 2
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 6. 2021)

Slika 29: Vhod v brezno nad Semprimožnikom 2
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 6. 2021)

Brezno nad Semprimožnikom 2 se nahaja tik ob makadamski cesti, ki pelje na Dom Menine planine, približno 20 m stran od prvega brezna nad Semprimožnikom. Kot prikazuje slika 28, je brezno dokaj zavarovano, ampak je še vedno premalo, saj je brezno globoko 25 m in ni možen izhod brez jeklene vrvi in druge jamske opreme. Glede na to, da je brezno tik za cesto, bi se moralo prekriti z močnejšo ogrado. S pomočjo svetilke se lahko vidi dno jame. Jama je lepo ohranjena. Nima nobene označbe, je pa lahko dostopna.

6.1.2.5 Brezno v Žlinku

- Brezno z jamo, jama z breznom, poševna jama, jama z etažami in brezni/več etažna jama
- Odkritje: 31. 01. 2016
- Dolžina: 16 m
- Globina: 14 m
- Odprta jama s prostim vstopom

Slika 30: Brezno v Žlinku
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 6. 2021)

Slika 31: Brezno v Žlinku, zaščiteno z opozorilnim trakom
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 6. 2021)

Slika 32: Notranjost Brezno v Žlinku
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 6. 2021)

Brezno v Žlinku je manjše brezno, ki se nahaja blizu *Črne Goše* (lokalno poimenovanje poti iz Gornjega Grada čez Borovnico do Doma na Menini). Je 10 m oddaljeno od makadamske ceste in ni speljanih varnih poti do brezna. Brezno je zavarovano z opozorilnim trakom, kar nam je tudi omogočilo, da smo brezno lažje našli. Brezno je zavarovano samo s trakom, vendar je še vedno okolica brezna nevarna, saj je globoko 14 m in je za vstop v brezno potrebna jamarska oprema. Okolica je lepo ohranjena, brezno je lepo očiščeno, ampak je slabo dostopno in neoznačeno.

6.1.2.6 Brezno v Črni Goši

- Stopnjasto in poševno brezno
- Odkritje: 24. 08. 2006
- Dolžina: 28 m
- Globina: 28 m

Slika 33: Vhod v brezno v Črni Goši
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 6. 2021)

Brezno v Črni Goši je globoko brezno, ki se nahaja blizu pohodne poti na Menino planino, je 240 m stran od makadamske ceste in 500 m stran od Brezna pri Žlinku. Do brezna je speljana lovska pot, ki je neurejena (zaraščena in veliko padlih dreves). Na koncu lovske poti se na levi strani vidijo opozorilni trakovi, kjer se nahaja brezno. Brezno je premalo zavarovano, je lažje opazno zaradi rdečih trakov, ampak je okolica še vedno zelo nevarna, saj se iz brezna ne da priti brez jamarske opreme. Okolica brezna je zelo lepo ohranjena in po besedah Rafka Žerovnika je notranjost tudi lepo očiščena, bogata z velikimi kapniki in je zelo velik tunel. Okoli brezna bi se morala postaviti stabilna ograja, saj je vhod v brezno zaraščen in je težje opazen.

6.1.2.7 Brezno na Špicu

- Stopnjasto in poševno brezno
- Odkritje: 21. 07. 2016
- Dolžina: 23 m
- Globina: 11 m

Brezno na Špicu je manjše brezno na pašniku blizu Doma na Menini. Je zelo lahko opazno, saj se ograda vidi iz makadamske poti (je 10 m stran), ki pripelje do Doma, v bližini je tudi planinska pot. Brezno je skoraj v celoti prekrito s hlodi, obraščeno in ograjena z žico, vhod v brezno se skorajda ne vidi. Ker je brezno točno na odprtem pašniku, je zato potrebna močna ograditev in prekritje za varnost živine in planincev.

Slika 34: Brezno na Špicu
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 6. 2021)

Slika 35: Vhod v brezno na Špicu 1
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 6. 2021)

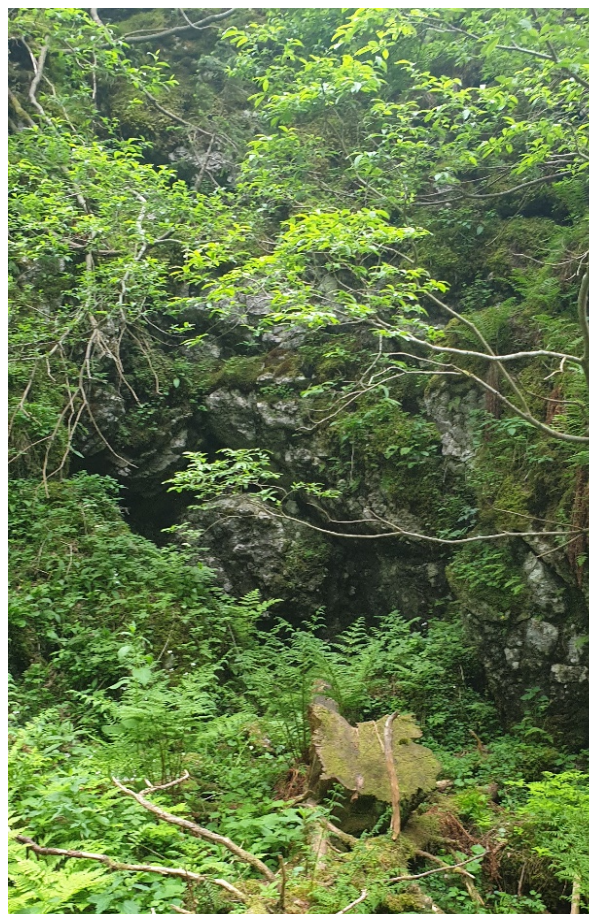
6.1.2.8 Jama pri Domu na Menini

- Brezno z jamo, jama z breznom, poševna jama, jama z etažami in brezni/več etažna jama
- Odkritje: 23. 07. 2015
- Dolžina: 15 m
- Globina: 6 m
- Odprta jama s prostim vstopom

Jama pri Domu na Menini je manjša jama s stalnim snegom. Jama je lepo ohranjena, okolica je precej zaraščena in prekrita s podrtimi drevesi, ampak je dostopna za planince, vhod ni nevaren, ni nobene označbe in nobenih ograd. Od Doma na Menini se spustiš po hribu na južni strani doma, ki nas pripelje do manjšega prostora v hosti in na desni strani se pod hribom vidi jama. Jama je 120 m stran od doma.

Slika 36: Jama pri Domu na Menini
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 6. 2021)

Slika 37: Okolica Jame pri Domu na Menini
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 6. 2021)

6.1.2.9 Mala Jespa

- Vodoravna jama.
- Odkritje: 21. 07. 2016
- Dolžina: 12 m
- Globina: 10 m

Slika 38: Mala Jespa 1
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 6. 2021)

Slika 39: Mala Jespa 2
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 6. 2021)

Mala Jespa je manjša jama 300 m (10 min) stran od Doma na Menini. Je precej zaraščena okolica, ampak je lahko dostopna do vhoda. Tik ob jami je planinska pot, ki pelje do jame Jespe. Jama je lepo ohranjena, nima označb in ograd. Vstop v jamo je prost, se da v miru splezati, ampak je priporočeno v spremstvu in s primerno opremo.

6.1.2.10 Jezero Biba

Leži v manjši zakraseli globeli, v južnem delu planote. Voda je zaradi temnejših kamnin na dnu jezera plitva in temne barve. Vzrok za nastanek tega jezera je verjetno ozek pas gline. Jezero sicer niha 0.5 m, toda ne presahne. Leta 1987 je bilo jezero razglašeno za naravno vrednoto. Biba jezero (1.397 m) na Menini planini leži 600 m severozahodno od Biba planine. Plitko jezero je dolgo 40 m in široko 30 m (stanje maj 2008) in leži v 200 m dolgem dolu sredi močno zakrasele pokrajine. Dno dola je vodo neprepustno in zamočvirjeno, tako da ima jezero verjetno po deževnem obdobju tudi večjo površino. Jezero se vidi iz makadamske poti, ki pelje do Golega Vrha in je lahko dostopno. Je še dokaj lepo ohranjeno, ampak je z leti zelo presahnilo. Je eno najbolj poznanih naravnih vrednot Menine planine.

Slika 40: Jezero Biba 1
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 6. 2021)

Slika 41: Jezero Biba 2
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 6. 2021)

6.1.2.11 Jama v Velikem vrhu

- Brezno z jamo, jama z breznom, poševna jama, jama z etažami in brezni/več etažna jama
- Odkritje: 05. 05. 2016
- Dolžina: 17 m
- Globina: 8 m
- Odprta jama s prostim vstopom

Jama v Velikem vrhu je manjša jama, ki se nahaja na jugovzhodnem delu Menine planine, v hosti blizu pašnika pri kapeli sv. Antona. Do jame je speljana lovska pot in je zaradi ograde lahko opazna. Jama je lepo ohranjena, nima nobenih označb, je precej zaraščena, je lahko dostopna in se vanjo lahko vstopi, ampak je varno le v spremstvu. Za živino in planince je zavarovana z manjšo ograjo.

Slika 42: Jama v Velikem vrhu
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 6. 2021)

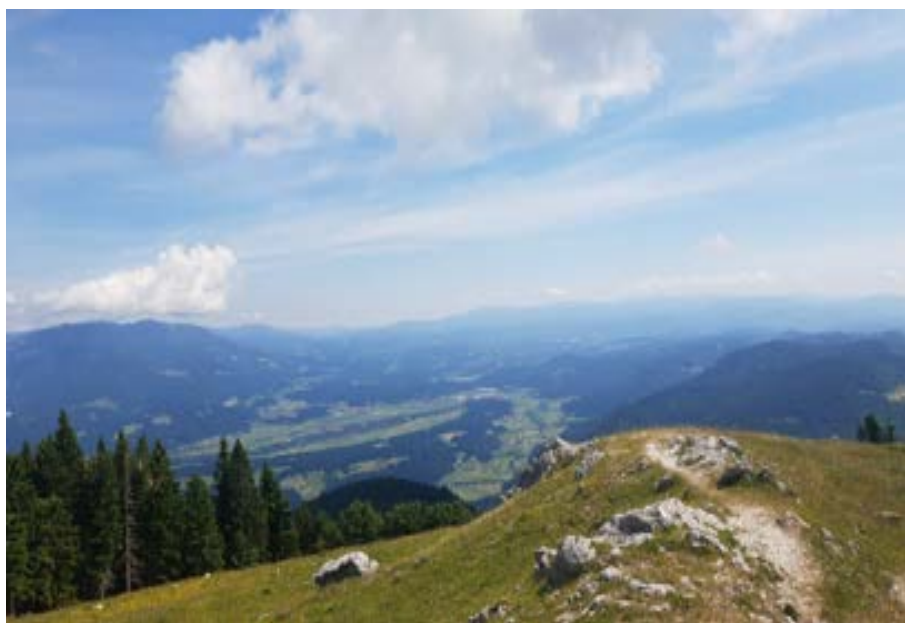
Slika 43: Vhod v jamo v Velikem vrhu
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 6. 2021)

6.1.2.12 Goli vrh (Šavnice)

Goli vrh se nahaja na vzhodnem delu Menine planine in je najbolj poznana lokacija. Do Golega vrha vodi planinska pot, po kateri je 1 uro in 15 min hoje od Doma na Menini. Je velika atrakcija za planince, saj je na vrhu zelo velik razgled v dolino. Ob jasnem vremenu sega razgled vse do Hrvaške. Glede rastja je na Menini planini Goli vrh najbogatejši z zaščitnimi sortami, kot je kamniška murka, okroglolistne rosike, svišča itd. Je edina naravna vrednota, ki ima tablo, na kateri piše, da je naravni spomenik in je zapisan kratek opis.

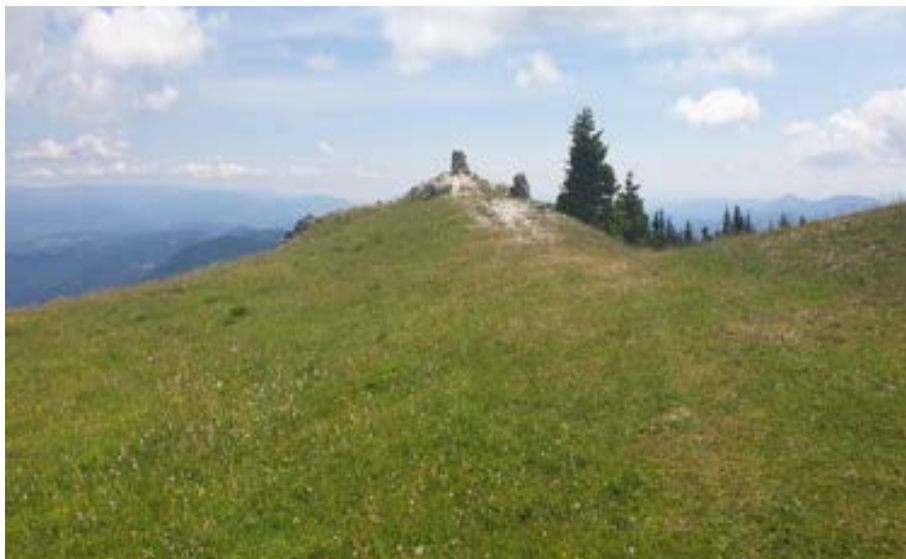
Slika 44: Goli vrh na Šavnicah (1427m)
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 6. 2021)

Slika 45: Razgled iz Golega Vrh proti Nazarjeh
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 6. 2021)

Slika 46: Pašnik na Šavnicah
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 6. 2021)

Slika 47: Vrh Šavnic
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 6. 2021)

6.1.2.13 *Strojniki*

Na vzhodnih pobočjih Menine planine se nahaja veliko območje, ki je pomemben ekosistem, to je Strojnik – gozdni rezervat, v velikosti 73,03 ha (znotraj obravnavanega območja je 26,59 ha). Gozdni rezervat Menina-Strojnik ima v svojih varstvenih usmeritvah zapisano, da naj bo območje še naprej prepuščeno samo naravnim procesom. Možne so raziskave, s poudarkom na proučevanju naravne obnove in naravnih struktur. Meje varovalnih gozdov in gozdnih rezervatov oziroma njihove lege v prostoru so določene z oddelki oziroma odseki varovalnih gozdov in gozdnih rezervatov ter z mejami gozdov znotraj oddelkov oziroma odsekov v merilu 1 : 5.000. Zapis meja se hrani v digitalni obliki kot sloj geografskega informacijskega sistema. Zapis meja v digitalni obliki se hrani na ministrstvu, pristojnem za gozdarstvo in na Območnih enotah ZGS.

Slika 48: Območje Strojnik
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 6. 2021)

Slika 49: Območje Strojnik 2
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 6. 2021)

Slika 50: Območje Strojnik 3
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 6. 2021)

Slika 51: Strojnik v naravovarstvenim atlasom Slovenije
(Vir: <https://www.naravovarstveni-atlas.si/web/profile.aspx?id=N2K@ZRSVNJ>, 28. 4. 2021)

6.1.2.14 Vrtačko brezno

- Brezno z jamo, jama z breznom, poševna jama, jama z etažami in brezni/več etažna jama
- Odkritje: 29. 04. 2016
- Dolžina: 23 m
- Globina: 14 m

Vrtačko brezno se nahaja na skrajno zahodnem delu Menine planine. Najdemo ga tik ob poti v gozdu nad travniku, blizu kmetije v Novi Štifi, če se peljemo po makadamski cesti, ki pelje do Doma na Menini. Pot do brezna je varna in ni preveč oddaljena od pohodne poti. Brezno je lepo ohranjeno, ampak je nezavarovano. V brezno se ne da priti brez jamarske opreme in napeljane jeklene vrvi. Bilo bi priporočljivo, da bi se brezno ogradilo z varnostno ograjo. Brezno je lahko dostopno in nima nobenih označb.

Slika 52: Vrtačko brezno
(Avtor: Ožbej Venišnik, 25. 9. 2021)

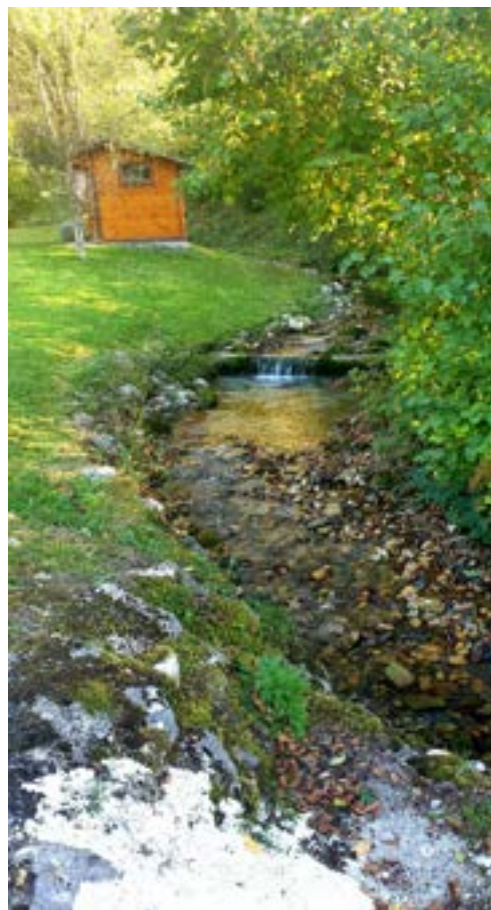
Slika 53: Vrtačko brezno 2
(Avtor: Ožbej Venišnik, 25. 9. 2021)

6.1.2.15 Žrela

Je kraški izvir potoka, ki se izteka v reko Dreto v Zgornjem Dolu pri Novi Štifi. Je točka na kraškem ozemlju, na stiku med kraškim in fluvialnim območjem, kjer podzemeljska voda prihaja na površje.

Slika 54: Izvir Žrela
(Avtor: Ožbej Venišnik, 25. 9. 2021)

Slika 55: Potok Žrelo
(Avtor: Ožbej Venišnik, 25. 9. 2021)

6.1.2.16 Požešč 1

Požešč 1

- Vodoravna jama.
- Odkritje: 21. 07. 2016
- Dolžina: 10 m
- Globina: 6 m

Požešč je odprta jama, ki se nahaja na zahodnem delu območja Menine planine. Pot do te jame je kar zahtevna, saj je zelo oddaljena od makadamske ceste in se nahaja na zelo strmem bregu. Potrebno je bilo veliko plezanja in pot je v celoti zaraščena. Jama kot sama je v dobrem stanju, ampak je njena okolica neurejena in je na zelo strmem klancu. Jama je težko dostopna in nima nobenih označb.

Slika 56: Vhod v Požešč
(Avtor: Ožbej Venišnik, 25. 9. 2021)

Slika 57: Okolica pri Požešču
(Avtor: Ožbej Venišnik, 25. 9. 2021)

6.1.2.17 Dvojčici

Dvojčica 1

- Brezno z jamo, jama z breznom, poševna jama, jama z etažami in brezni/več etažna jama
- Odkritje: 23. 07. 2015
- Dolžina: 81 m
- Globina: 34 m

Dvojčica 2

- Brezno z jamo, jama z breznom, poševna jama, jama z etažami in brezni/več etažna jama
- Odkritje: 01. 12. 2015
- Dolžina: 19 m
- Globina: 16 m

Dvojčici sta dve globoki brezni, ki se nahajata na severozahodnem delu območja Menine planine. Brezni sta približno 80 m stran od makadamske ceste, ki pelje do Doma na Menini, če se pripeljemo iz Bočne. Brezni sta čisto skupaj in ju ni težko najti. Pot do njune lokacije je precej nevarna, saj je zelo strma in ob slabem vremenu tudi spolzka. Okoli brezen ni nobene zaščite in ograde, zato moramo v njuni okolici biti previdni. V brezna se ne da priti brez jeklene vrvi in jamarske opreme. Brezni sta lahko dostopni in ni nobenih označb.

Slika 58: Dvojčica 1
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

Slika 59: Dvojčica 2
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

6.1.2.18 Jama v Ringlu

- Poševno in stopnjasto brezno
- Odkritje: 07. 02. 2016
- Dolžina: 24 m
- Globina: 10 m

Jama v Ringlu se nahaja na severnem delu območja Menine planine. Je približno 100 metrov oddaljena od makadamske ceste, ki pelje do Doma na Menini. Do nje ni speljane poti, ampak se da varno priti po klancu navzdol po gozdu. Okoli jame ni nobene varnostne ograde, zato je v njeni okolici potrebno biti previden. Vstop v jamo ni možen brez jeklene vrvi in jamarske opreme. Jama je lahko dostopna in brez označb.

Slika 60: Jama v Ringlu
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

6.1.2.19 Šemprimoška jama

- Vodoravna jama.
- Odkritje: 10. 04. 2016
- Dolžina: 14 m
- Globina: 1 m

Šemprimoška jama se nahaja na severnem delu območja Menine Planine, je približno 1 km oddaljena od ceste, ki pelje na Dom na Menini. Jama se nahaja na dnu velikega klanca, v steni in jo je bilo zelo težko najti, saj je okolica zelo neurejena (veliko podrlih dreves, je zaraščeno in je veliko skal). Pot do nje je zelo zahtevna in nevarna, zato je potrebno biti pazljiv pri spuščanju po klanecu in hoji po skalovju. Jama je težko dostopna in brez označb.

Slika 61: Šemprimoška jama
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

6.1.2.20 *Pavlov kostanj*

Pavlov kostanj je pravi kostanj, južno od Bočne, pri odcepu ceste h kmetiji Pavel. Je velik približno 25 m. Kostanj se vidi s ceste, je lahko dostopen in nima nobenih označb.

Slika 62: Pavlov kostanj
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

6.1.2.21 Poljanska jama

- Brezno z jamo, jama z breznom, poševna jama, jama z etažami in brezni/več etažna jama
- Odkritje: 05. 05. 2016
- Dolžina: 14 m
- Globina: 6 m

Slika 63: Zunanost Poljanske jame
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

Slika 64: Notranost Poljanske jame
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

Poljanska jama se nahaja na jugovzhodnem delu območja Menine planine, na travniku Bibe planine. Jama je tik ob pohodni poti, na pašniku Bibe planine. Je v celoti prekrita za lesenimi hlodi in ograjena z varnostno ograjo, saj leži neposredno na pašniku. Odmaknili smo nekaj hlodov in se je potem videlo dno jame. Jama je lahko dostopna in brez označb.

6.1.2.22 *Snežna jama na Menini*

- Jama s stalnim ledom
- Odkritje: 23. 07. 2015
- Dolžina: 19 m
- Globina: 16 m

Snežna jama se nahaja v osrednjem delu območja Menine planine, je približno 1 km stran od Vivodnika (najvišja točka Menine planine). Pot do jame ni zahtevna, je speljana pot, malo hoje po travniku in za varnostno ograjo v gozdu se nahaja Snežna jama na Menini. Koordinate jame iz interneta so zelo natančne, zato je ni bilo težko najti. V jamo se ne da priti brez jamarske opreme in napeljane jeklene vrvi, pri vhodu se na dnu jame vidi sneg. Je v lepem stanju in je na varni lokaciji. Jama je lahko dostopna in brez označb.

Slika 65: Snežna jama na Menini
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

Slika 66: Vhod v snežno jamo (sneg na dnu)
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

6.1.2.23 *Bočnica*

Manjši potok, ki izvira na Menini planini in se izteka v reko Dreto.

Slika 67: Bočnica
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

Slika 68: Bočnica 2
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

6.1.2.24 Jama Jespa

Jespa je kraški udor s premerom 40 m in globino 30 m. Nahaja se na severnem obrobju planote. V rovu na južnem koncu pod steno je najdišče jamskega hrošča (*Nebria germari*). Skozi celo leto se obdrži sneg. Je jama s prostim vstopom, do dna je speljana jeklena vrvi, s katero se lahko varno spustimo do notranjosti Jespe. Je najbolj poznana naravna vrednota na Menini planini in tudi največkrat obiskana. Na dnu jame so skozi leto veliki ledeni kapniki. Pot po jami je precej spolzka in jo je priporočljivo obiskati v spremstvu in s primerno opremo. Je lepo ohranjena in je ograjena z varnostno ograjo. Jama je lahko dostopna in ima smerokaze. Ime Jespa izvira iz besede »Ispa«, kar pomeni »topla soba za spanje«.

Slika 69: Notranjost jame Jespe
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

Slika 70: Jama Jespa
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

Slika 71: Jama Jespa
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

Slika 72: Jama Jespa
(Avtor: Ožbej Venišnik, 26. 9. 2021)

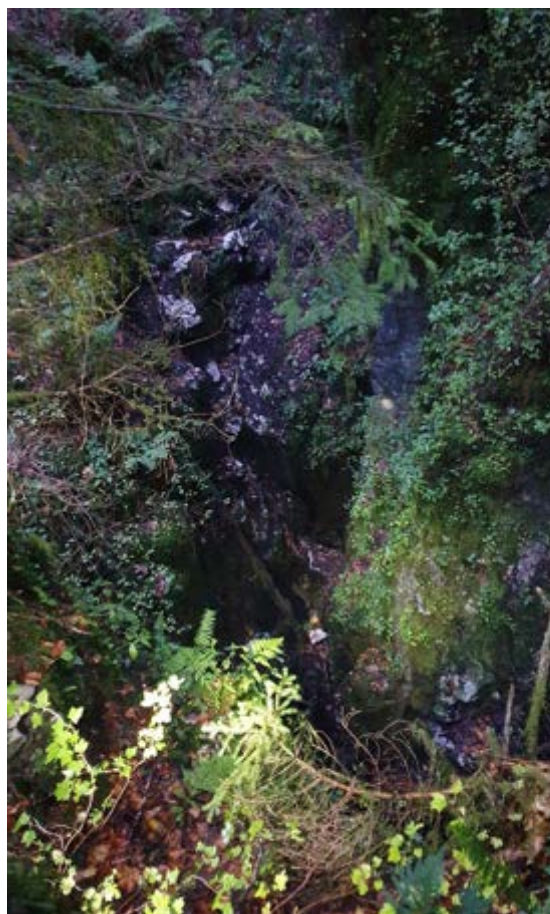
6.1.2.25 *Rafkova jama*

- Poševno in stopnjasto brezno
- Odkritje: 19. 06. 2016
- Dolžina: 48 m
- Globina: 16 m

Rafkova jama je brezno, ki se nahaja na zahodnem delu območja Menine planine. Je približno 20 m stran od planinske poti, ki pelje do Doma na Menini. Pot do nje je precej strma in potrebno biti previden pri hoji po klancu. Okoli nje ni nobene ograde in zaščite. V jamo se ne da priti brez jamarske opreme in napeljane jeklene vrvi. Jama je lahko dostopna in nima označb.

Slika 73: Rafkova jama
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 9. 2021)

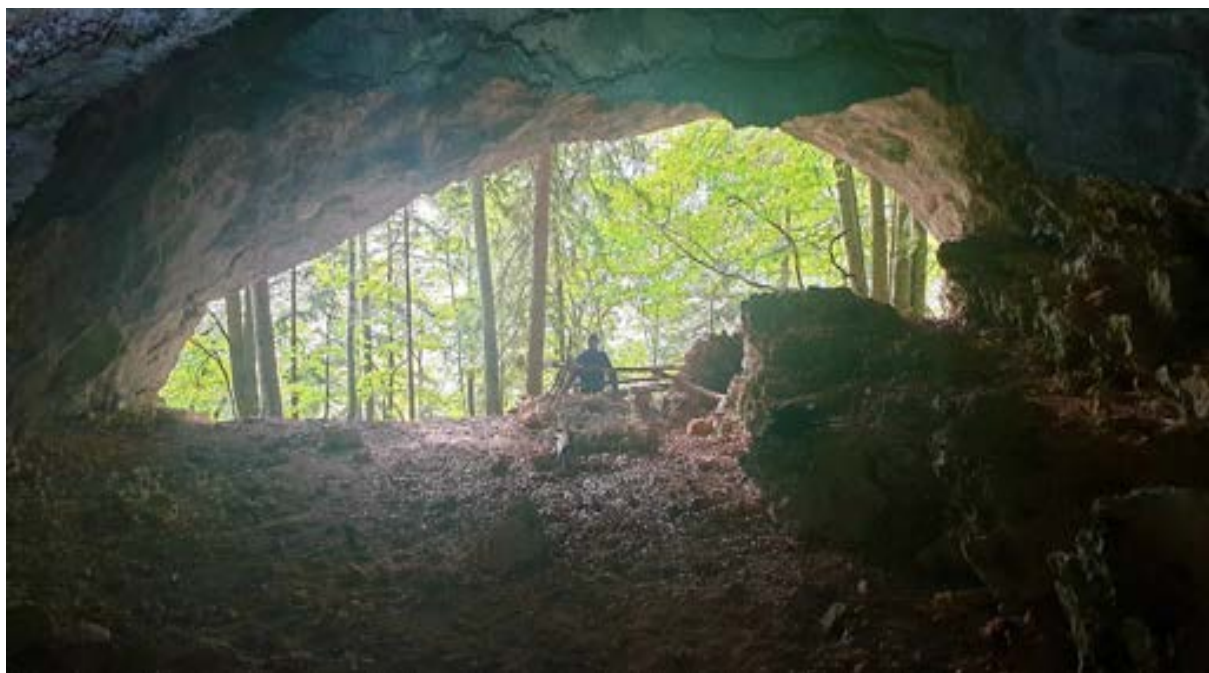

Slika 74: Rafkova jama
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 9. 2021)

6.1.2.26 Podkrajnikova zijalka

- Vodoravna jama.
- Odkritje: 19. 11. 1967
- Dolžina: 28 m
- Globina: 6 m
- Odprta jama s prostim vstopom

Podkrajnikova zijalka je jama, ki se nahaja na zahodnem delu območja Menine planine. Je precej oddaljena od makadamske ceste in zahteva veliko hoje po klancu navzdol in ponekod plezanja. Jama je tudi ena najlepših jam Menine planine in je zelo dobro ohranjena. Jama je že znana po arheoloških najdbah, in sicer po sulični osti in železnem dletu, ki sta bila najdena leta 1989 pri testnem arheološkem sondiranju. Ima prost vstop in si v njej lahko ogledamo celotno notranjost. Je življenjski prostor jamskih kobilic (*Troglophilus neglectus*), mnogih pajkov, netopirjev (*Chiroptera*). Jama ima približno 5 m visok in 15 m širok vhod, ki pelje v veliko dvorano s kapniki različnih oblik, na koncu dvorane se jama razširi še z manjšim rovom. Pot do jame je precej zahtevna, malo plezanja po steni in velik spust po gozdu od makadamske ceste. Do jame ni nobenih oznak, zato smo poiskali pomoč pri Rafku Žerovniku, ki nas je vodil neposredno do jame.

Slika 75: Podkrajnikova zijalka
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 9. 2021)

Slika 76: Jamske kobilice v Podkrajnikovi zijalki
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 9. 2021)

Slika 77: Podkrajnikova zijalka
(Avtor: Ožbej Venišnik, 27. 9. 2021)

6.1.2.27 Božična jama

- Vodoravna jama
- Odkritje: 27. 4. 2017
- Dolžina: 84 m
- Globina: 8 m
- Jama ni vpisana v register naravnih vrednot

Na severovzhodnem pobočju Menine planine se nahaja manjša trikotna razpoka v skalah, ki je vhod v eno najlepših Meninskih jam. Božična jama je arheološko najdišče antičnih novcev, fragmentov loncev, fragmentov živalskih kosti in posode »trinožnik«. Vhod Božične jame vodi v 30 m dolgi spuščajoči rov, ki se na dnu izravna v manjšo dvoranico. Na dnu se jama razširi še na dva manjša rova. Jama je bogata z kapniki različnih oblik in barv. Ob obisku jame smo videli veliko netopirjev, jamaric (jamska kobilica – *Troglophilus neglectus*), različnih jamskih pajkov (Suhe južine – *Opiliones* in jamski kroglec – *Meta menardi*) in jamskih metuljev (jamski pedic – *Scoliopteryx lybatrrix*). Jama nima prostega vstopa, saj je vhod zagrajen s kovinskimi rešetkami in zaklenjen s ključavnico, lastniki ključa so člani jamarskega društva Tirski zmaj. Jama ni vpisana v Naravovarstveni atlas Slovenije, ampak smo jo zaradi njenih naravnih bogastev vključili v diplomsko delo. Jama je tudi zelo poznana med občani Gornjega Grada in je tudi smatrajo za naravno vrednoto Menine planine. Je edina jama na območju Menine planine, ki ima zaprti vhod. Pot do jame je enostavna, ni nevarna in nima zahtevnih vzponov. Je približno 2 km stran od Podkrajnikove zijalke, ki je tudi arheološko najdišče. Notranjost jame je zelo lepo ohranjena in bi lahko bila velika turistična atrakcija za raziskovalce.

Slika 78: Božična jama
(Avtor: Ožbej Venišnik, 24. 10. 2021)

Slika 79: Netopir v Božični jami
(Avtor: Ožbej Venišnik, 24. 10. 2021)

Slika 80: Jamski pedic v Bžični jami
(Avtor: Ožbej Venišnik, 24. 10. 2021)

Slika 81: Vhod v Božično jamo
(Avtor: Ožbej Venišnik, 24. 10. 2021)

Slika 82: Notranjost Božične jame
(Avtor: Ožbej Venišnik, 24. 10. 2021)

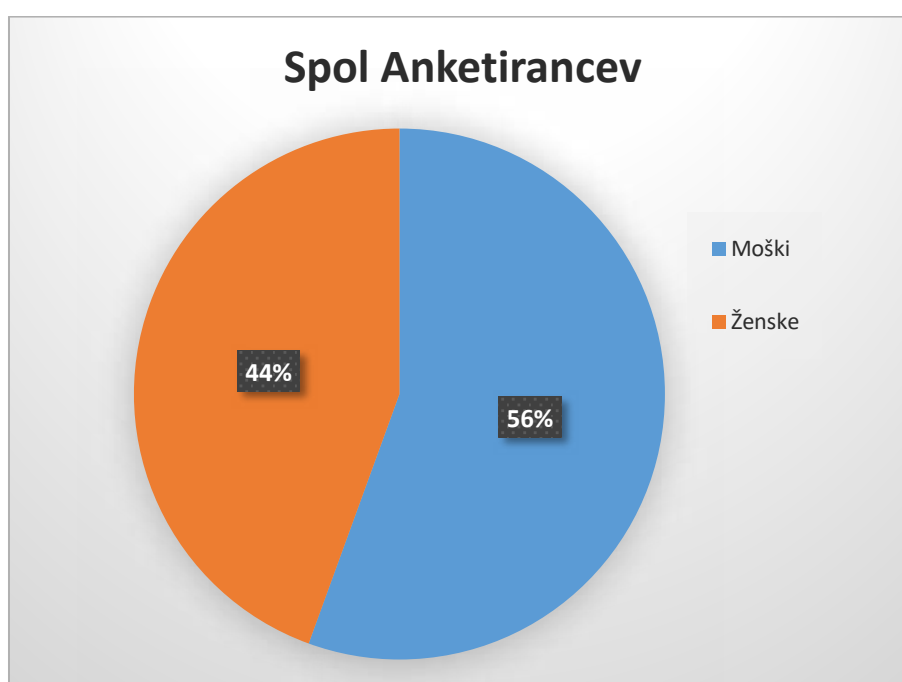
Slika 83: Notranjost Božične jame 2
(Avtor: Ožbej Venišnik, 24. 10. 2021)

6.1.3 Rezultati ankete

1. Vaš spol? (Obkroži)

Tabela 1: Spol anketirancev

Spol	Število anketirancev	Odstotek
Moški	28	56 %
Ženske	22	44 %
Skupaj	50	100 %

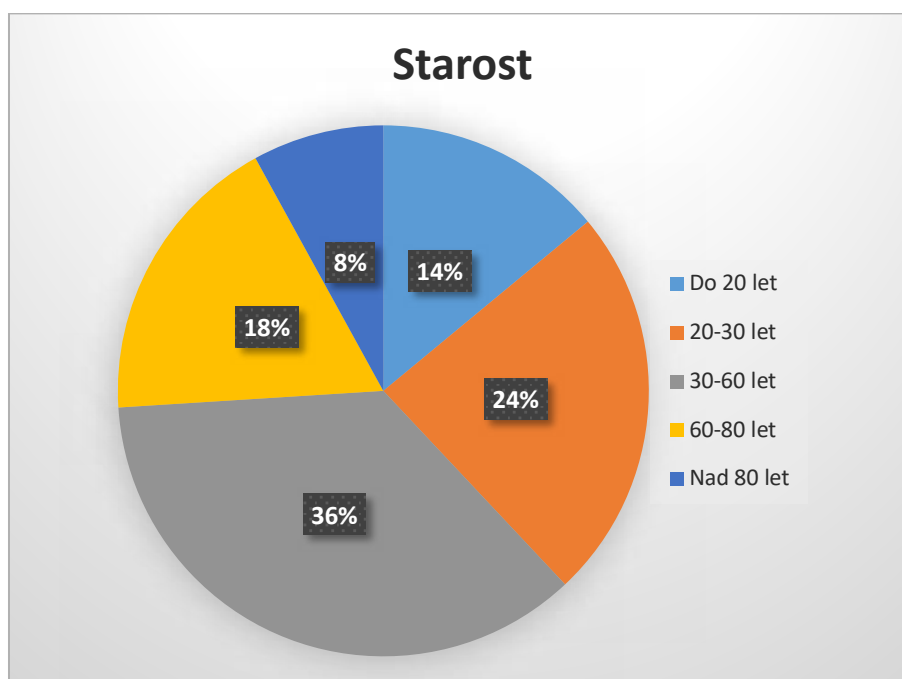
Graf 1: Spol anketirancev

S prvim vprašanjem smo anketirance vprašali po njihovem spolu. Iz tabele 1 in grafa 1 je razvidno, da je bilo 28 (56 %) moških anketirancev in 22 (44 %) ženskih anketirancev. Več je bilo torej moških anketirancev (6 več kot žensk).

2. Vaša starost?

Tabela 2: Starost anketirancev

Vaša starost?	Število anketirancev	Odstotek
Do 20 let	7	14 %
20–30let	12	24 %
30–60let	18	36 %
60–80let	9	18 %
Nad 80 let	4	8 %

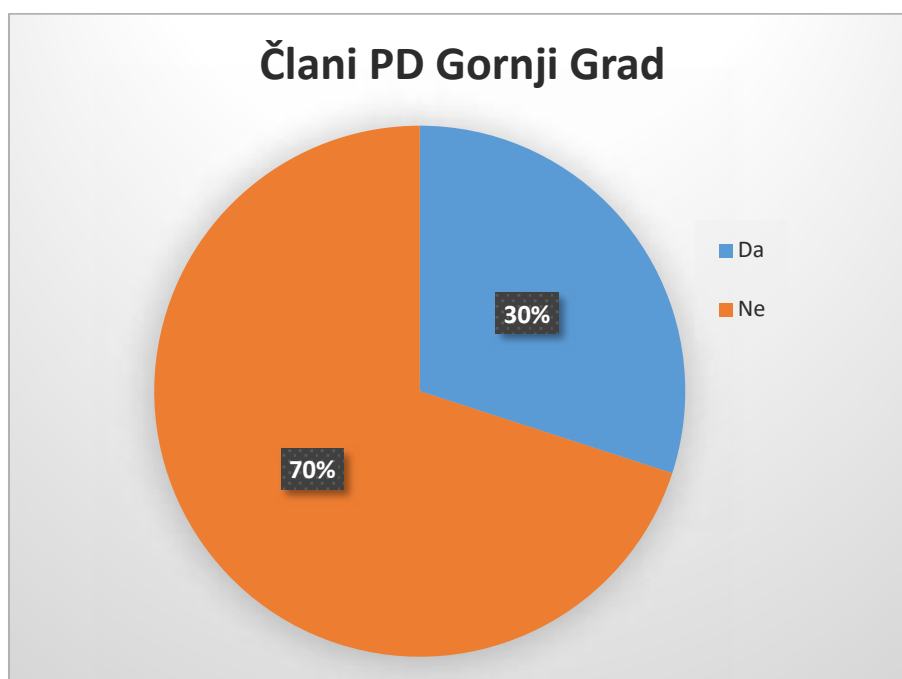
Graf 2: Starost anketirancev

Z drugim vprašanjem smo anketirance vprašali po njihovi starosti. Iz grafa 2 in tabele 3 je razvidno, da so največ anket rešili anketiranci, ki so stari med 30 in 60 let (36 %).

3. Ali ste član planinskega društva Gornji Grad?

Tabela 3: Člani PD Gornji Grad

	Število anketirancev	Odstotek
Da	15	30 %
Ne	35	70 %
Skupaj	50	100 %

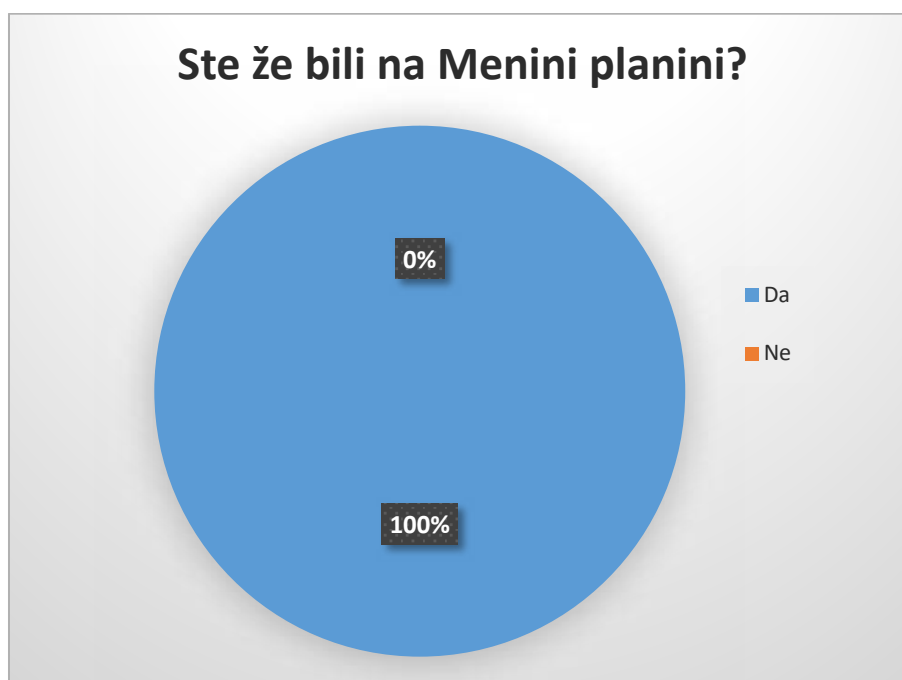
Graf 3: Člani PD Gornji Grad

S tretjim vprašanjem smo od anketirancev želeli izvedeti, ali so člani Planinskega društva Gornji Grad. Kot je razvidno iz tabele 4, je samo 15 (30 %) anketirancev članov Planinskega društva Gornji Grad.

4. Ste že bili na Menini planini?

Tabela 4: Ali so že bili na Menini planini?

	Število anketirancev	Odstotek
Da	50	100 %
Ne	0	0 %
Skupaj	50	100 %

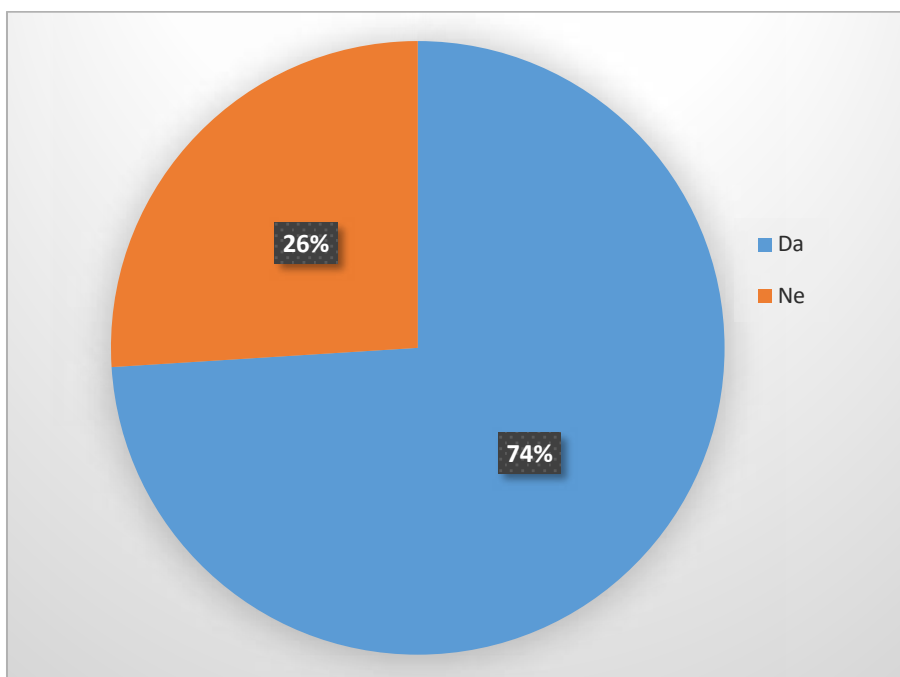
Graf 4: Ali so že bili na Menini planini?

S četrtem vprašanjem smo preverili, če so vsi anketiranci že bili na Menini planini. Izkazalo se je, da so bili vsi.

5. Veste, da Menina planina spada pod Naturo 2000 (Naravno pomembna območja)?

Tabela 5: Natura 2000

	Število anketirancev	Odstotek
Da	37	74 %
Ne	13	26 %
Skupaj	50	100 %

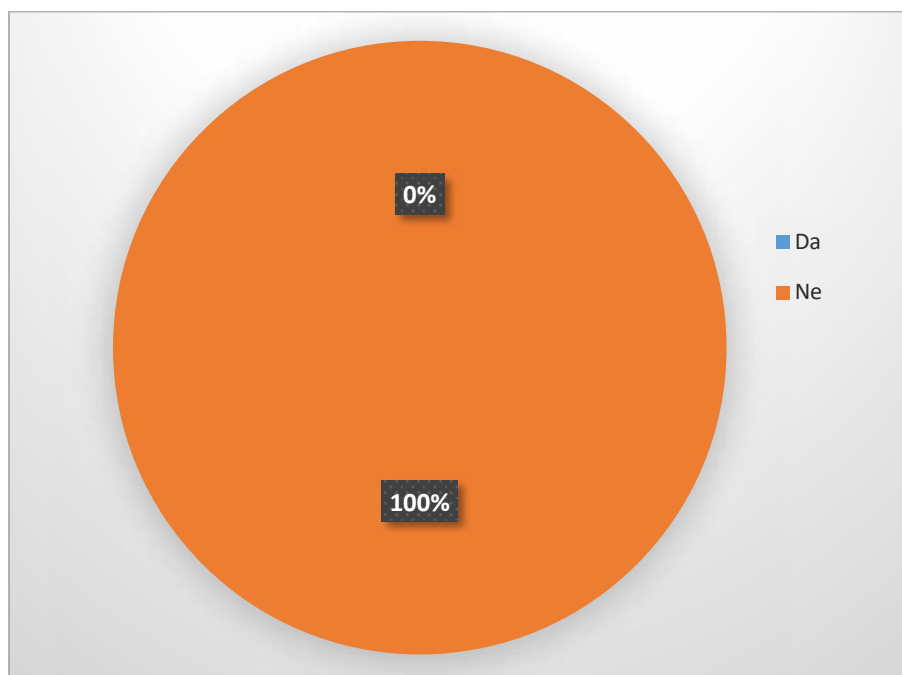
Graf 5: Natura 2000

S petim vprašanjem so anketiranci odgovorili, če vedo, da Menina planina spada pod naravno pomembna območja (Natura 2000). 37 (74 %) anketirancev je vedelo, da Menina spada pod naravno pomembna območja.

6. Veste, koliko je naravnih vrednot na Menini planini?

Tabela 6: Koliko je naravnih vrednot?

	Število anketirancev	Odstotek
Da	0	0 %
Ne	50	100 %
Skupaj	50	100 %

Graf 6: Koliko je naravnih vrednot?

S šestim vprašanjem smo vprašali anketirance, če vedo, koliko je naravnih vrednot na Menini planini. Kot pričakovano 100 % naših anketirancev ni vedelo, koliko je naravnih vrednot.

7. Katere od naštetih naravnih vrednot poznate?

Tabela 7: Poznavanje naravnih vrednot Menine planine

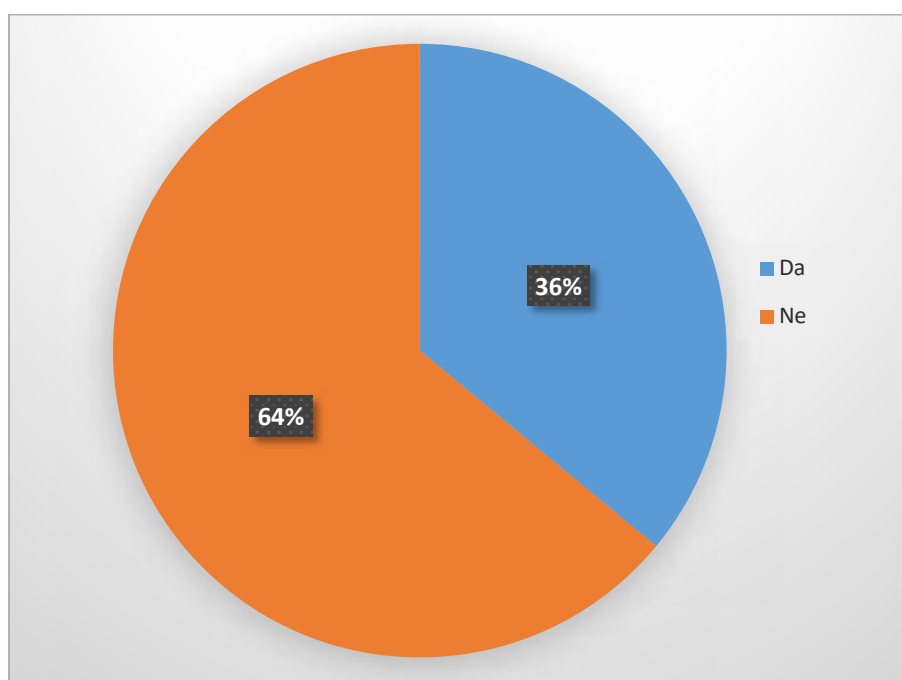
	Število anketirancev	Odstotek od 50 anketirancev
Jespa	41	82 %
Goli vrh (Šavnice)	31	62 %
Mala Jespa	15	30 %
Jezero Biba	45	90 %
Podkrajnikova zijalka	14	28 %
Snežna jama na Menini	31	62 %
Semprimoška jama	19	38 %
Brezno v Črni Goši	12	24 %
Rafkova jama	11	22 %
Strojnik (Gozdni rezervat)	6	12 %

S sedmim vprašanjem smo preverili, katere od naštetih naravnih vrednot poznajo anketirani. Razvidno iz tabele 8 največ anketirancev pozna Jezero Biba (45, 90 %) in Jamo Jespo (41, 82 %), kar je tudi pričakovano, ker sta od vseh naštetih že od nekdaj najbolj poznani in tudi od vseh naštetih zelo blizu doma na Menini.

8. Menite, da se naravne vrednote na Menini planini dovolj dobro označene?

Tabela 8: Mnenje o označenosti NS

	Število anketirancev	Odstotek
Da	18	36 %
Ne	32	64 %
Skupaj	50	100 %

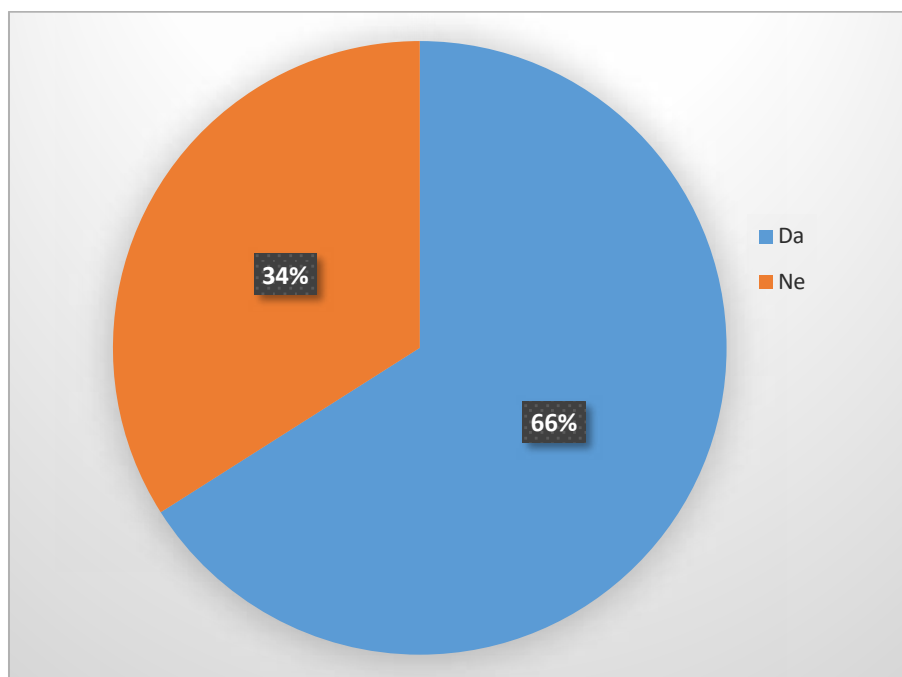
Graf 7: Mnenje o označenosti NS

Z osmim vprašanjem smo anketirance vprašali, kaj menijo glede označenosti naravnih vrednot. 32 (64 %) anketirancev je obkrožilo odgovor »Ne«, kar pomeni, da menijo, da naravne vrednote niso dovolj dobro označene .

9. Menite, da so naravne vrednote na Menini planini lahko dostopni?

Tabela 9: Mnenje o dostopnosti NS

	Število anketirancev	Odstotek
Da	33	66 %
Ne	17	34 %
Skupaj	50	100 %

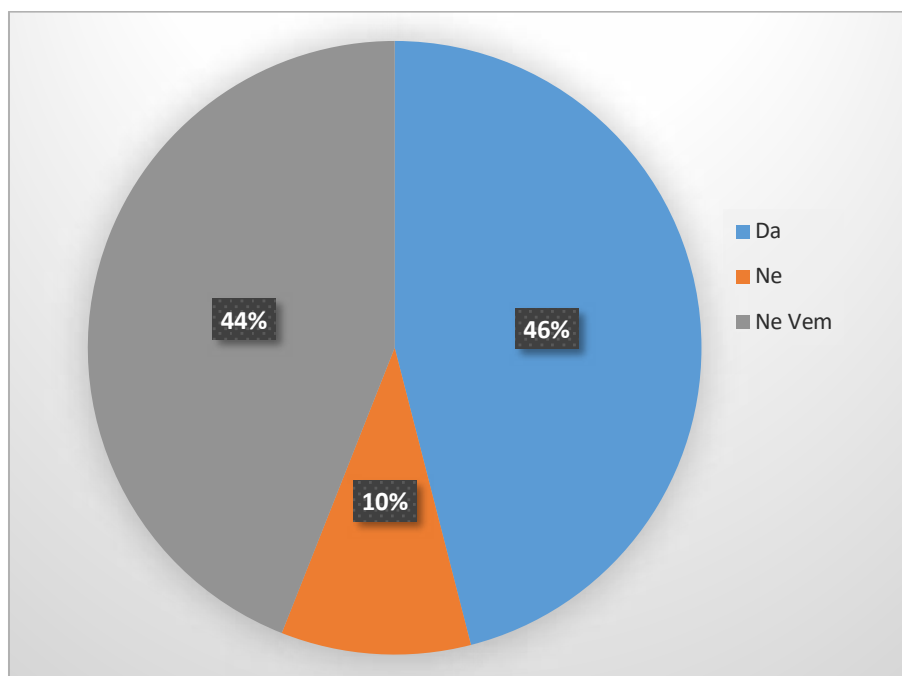
Graf 8: Mnenje o dostopnosti NS

Z devetim vprašanjem so anketiranci odgovarjali, ali se jim zdijo naravne vrednote dovolj dobro dostopni. 33 (66 %) jih meni, da so« in 17 (34 %) se jih je opredelilo, da ne.

10. V kakšnem stanju se vam zdi jama Jespa?

Tabela 10: Stanje Jame Jespe

	Število anketirancev	Odstotek
Da	23	46 %
Ne	5	10 %
Ne vem	22	44 %
Skupaj	50	100 %

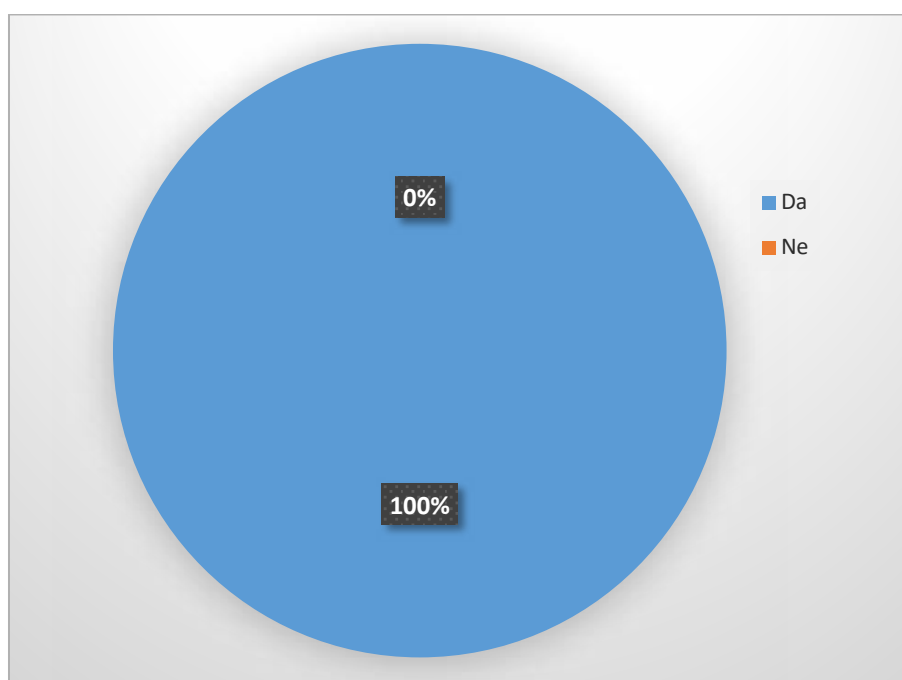
Graf 9: Stanje Jame Jespe

V desetem vprašanju so anketiranci odgovarjali, v kakšnem stanju se jim zdi Jama Jespa. Največ anketirancev je odgovorilo z »Da« (23, 46 %), kar pomeni, da se večini zdi Jama Jespa v dobrem stanju. Polovica jih je obkrožila odgovor »Ne vem« (44 %). Predvidevamo, da jame niso že dolgo obiskali.

11. Menite, da je pomembno ohranjanje naravnih vrednot na Menini planini? (Zakaj?)

Tabela 11: Mnenje o ohranjanju NS

	Število anketirancev	Odstotek
Da	50	100 %
Ne	0	0 %
Skupaj	50	100 %

Graf 10: Mnenje o ohranjanju NS

Z desetim vprašanjem so anketiranci podali svoje mnenje o ohranjanju naših naravnih vrednot na Menini planini. Vsem (100 %) se zdi pomembno, da ohranjamo naravne vrednote.

Zakaj?

- »Del naše kulture in tradicije.«
- »Naravo je treba čuvati! Naravne vrednote pa bolj kot navadne človečke, narava da, narava lahko tudi nazaj vzame.«
- »Zanimivo za turistične obiskovalce.«
- »Poznavanje okolja, kjer prebivamo, ohranjanje kulturne dediščine, prepoznavnost regije (Savinjske).«
- »Da ostanejo še za naše naslednike.«
- »Zaradi vodnih virov.«
- »Zaradi ohranjanja narave za naše potomce.«
- »Za ljudi, ki prihajajo za nami.«
- »Za zanamce.«
- »Menina je ena izmed redkih planot v Sloveniji, ki še ni urbanizirana, raze za potrebe, pašne skupnosti in planinski dom in tako naj ostane!«
- »Je treba spoštovati, kar nam narava da!«
- »Ohraniti za poznejše rodove.«
- »Zakladi naše narave so vedno pomembni in lepo jih je obiskati.«
- »Zaradi ohranjanja naravne dediščine.«
- »Ker so dragocena naravna dediščina, nujno jo je treba zaščititi.«
- »Ker je naša Menina edinstvena.«
- »Zaradi voda, narave, kisika, zanamcev ...«
- »Za ohranjanje naravne in za splošno znanje.«

12. Kdo bi po vašem mnenju moral poskrbeti, da bi bile naravne vrednote na Menini planini lažje dostopne in bolje označene?

Tabela 12: Kdo je po vašem mnenju odgovoren za NS?

	Število Anketirancev	Odstotek
Planinsko društvo Gornji Grad	26	52 %
Država	3	6 %
Občina Gornji Grad	6	12 %
Vsi planinci	10	20 %
Jamarji	2	4 %
Nobeden	9	18 %

- »Sem velik zagovornik narave in ni potrebno, koliko ljudi ve za vse naravne vrednote. Tako so bolj obvarovani.«
- »PD Gornji Grad.« (je napisalo 26 anketirancev)
- »Naravovarstveniki.«
- »Planinci in krajani.«
- »Občina Gornji Grad.«
- »Oskrbniki.«
- »Planinsko društvo v sodelovanju vseh ljubiteljev naših prelepih gora.«
- »PZ Slovenije.«
- »Po mojem jih ni potrebno posebej označiti, ampak, če koga posebej zanima, ga planinci in jamarji z veseljem popeljemo.«
- »Planinsko društvo, naravovarstveniki, državljani in državljanke Slovenije.«
- »Vsi, cela lokalna skupnost, planinci, kulturniki ...«
- »Verjetno planinci? Včasih mogoče bolje, da so naravne vrednote manj poznane, veliko turistov je precej nevzgojenih in v teh situacijah ne znajo primerno poskrbeti za naravo in ohranjati pristnosti in neonesnaženosti. Včasih je dovolj, da skrite koticke poznajo le lokalni prebivalci.«

V zadnjem vprašanju ankete so podali svoje mnenje glede na to, kdo bi bil odgovoren za oskrbo, označenost in dostopnost naravnih vrednot na Menini planini. 52 % anketirancev je napisalo, da je po njihovem mnenju za naravne vrednote odgovorno Planinsko društvo Gornji Grad.

6.1.4 Rezultati intervjuja

6.1.4.1 Intervju z Rafkom Žerovnikom, »Meninsko legendo«, ljubiteljem in velikim poznavalcem Menine planine

Kdo je po vašem mnenju odgovoren za naravne vrednote Menine planine?

Nihče

Kaj menite o dostopnosti naravnih vrednot Menine planine?

Turizem je glede jam in brezen na planini najslabši. Če naredimo dostopne poti, moramo varovati 100 %, kar se ne da. V jame ne moreš brez jamarskega izpita, je pa problematično, ker se ljudje radi ukvarjajo s proučevanjem narave. Turizem uniči vse! Turizem je zame uničil največ stvari v Sloveniji, kar jih je, je največji onesnaževalec okolja. Jezero Biba, kot turistična zanimivost, lahko samo pogledaš, mimo je speljana planinska pot in jo lahko vsak vidi in poslika.

Semprimoška jama je izredno lepa, ampak je samo dostopna z varovali, tega še v Gornjem Gradu ne znamo »prodajati«. Jama se nahaja ob občinski cesti in bi morala občina poskrbeti, da se zavaruje s ključavnico, ker je le globoka 20 m in se ne da priti ven brez varoval.

Kaj menite glede označenosti naravnih vrednot ?

Označbe za jame in brezna ni nobenih, lahko se najdejo sam na katastru, kjer so koordinate, če koga zanima, lahko poišče. Označeni sta samo dve jami, zaradi smučarjev, ker je nevarno, da notri padejo. To je Brezno v Črni Goši in Jama pri Žlinku, to sta jami, ki sta dostopni samo za jamarske tehnike.

Turistično v te jame se ne da iti tako kot v Snežno jamo na Raduhi, lahko bi se to naredilo pri Božični jami ampak je 40 min dolga lovska pot, planinski vodniki pa ne smejo voditi po neoznačenih planinskih poteh. Če je pot nemarkirana, si odgovoren za tiste, ki jih pelješ. Turizem ni enostavna stvar! Zato jaz rečem tistim, ki jih peljem v jamo, da »jaz grem z njimi, ne oni z mano«. V Jami Jespi je napeljana jeklena vrh tako, da jo lahko vsak planinec obiše in je tudi edina od Meninskih jam, ki je označena.

Po mojem mnenju so vse naravne vrednote zadosti dobro označene. Za nekatere vrednote je celo boljše, da so neoznačene, kot so jame in brezna, saj je hoditi okoli njih zelo nevarno, če nimaš obvezne opreme in če si sam. Turizem je največji onesnaževalec okolja, še posebej za jame. Zadosti je, da to poznajo samo tisti, ki jih res zanima in vedo, kako ravnati okoli njih.

So na Menini planini še katere lokacije, jame, brezna in znamenitosti, ki bi lahko bile označene kot naravne vrednote?

Edino Božična jama, ki je bila nedolgo nazaj odkrita. Zaenkrat pa ni nič drugega, kar bi lahko bila velika znamenitost, kot so te jame, brezna, jezera in manjši izviri. Drugače pa, če bi na novo kaj našli, je zelo mala možnost, razen v primeru, da bi bager, ki bi kopal, odprl nov sistem, tako je nastala Semprimoška jama, tako je tudi nekaj brezen, ko smo samo nekaj kamnov odvalili. Menina je Kraška planota, ponikalnica, zato pa imamo toliko vode. Verjamem pa, da je še več kraških božičnih jam.

Kaj bi po vašem mnenju morala narediti občina za naravne vrednote Menine planine, da bi bili bolj poznani?

Nič. Jame in brezna niso turistično zanimive, razen Božična jama ali pa Podkrajnikova zijalka, tu bi lahko. Ampak bi spet morali dobiti dovoljenje, da bi planinsko pot markirali čez gozdni rezervat, kar je pa težka zadeva, če ne skoraj nemogoče, je pa narejena lovska pot.

Kakšno je stanje naših zaščitene sort rastlin na Menini planini?

Šavnice (Goli vrh) so sedaj zaščiteno območje, kar pomeni, da se lahko živina pase samo za kratek čas. Zaščitene sort je po celi Menini in zato so posebej razdeljeni pašniki na čredinke, ker krave pojedjo, kar jim paše.

6.1.4.2 Intervju z županom Občine Gornji Grad Antonom Špehom

Kdo je v občini Gornji Grad odgovoren za vzdrževanje naravnih vrednot Menine planine?

Za vzdrževanje ni nihče posebno določen, ampak smo vsi odgovorni za tole našo naravno dediščino. Zato pa tudi tisti, ki smo zaposleni na občini, kot direktor občinske uprave ali kot župan, če se kaj zgodi, moramo takoj izvedeti. So nas obveščala razna društva, recimo enkrat so prenesli smeti v naše jame in to so zelo hitre novice. Potem pa ukrepamo v okviru občinske uprave.

Kdo skrbi za naravne vrednote, da so dovolj dobro označene in lahko dostopne?

Za ceste skrbi občina, za označevanje pa planinsko društvo.

Ali občina preverja, v kakšnem stanju so naravne vrednote?

Največ je s tem seznanjen direktor občinske uprave, Zdenko Purnat, je tudi predsednik planinskega društva in s tem se največ ukvarja, kar se tiče stanja naših naravnih vrednot.

Kakšni so načrti občine za prihodnost naravnih vrednot?

Načrti so takšni, da zadržimo to v naravi takšno, kot je in da jih ne izpustimo iz rok, da bi lahko kar tako upravljali z njimi. Da kmetje ne bi nosili na našo planino umetnih gnojil, ker nam to povzroča veliko težavo. Naj ostane vse to v naravi takšno, kot je, nedotaknjeno.

So po vašem mnenju naravne vrednote dovolj označene?

Niso najboljše označene, ampak je Planinsko društvo pri tem kar pridno, kar se tiče označevanja po Menini.

Kaj menite, da bi bilo potrebno storiti, da bi bile naravne vrednote bolj privlačne za turiste?

Turistov imamo kar dosti na Menini, ampak naše naravne vrednote niso ravno »odprti trg«. Mislim, da si bomo dosti slabše naredili, če bomo turiste vodili do njih. Sem bolj zagovornik, da bi Menino zaprli z pregrado, da bi bilo kot recimo na Veliki planini, da bi bila parkirišča dosti nižje in da se pride do vrha samo peš. Tako se lahko te naravne vrednote obdržijo. Če bomo pa naredili turizem močan, tako kot sedaj na Bledu, pa lahko imamo polomijo.

Kdo financira vzdrževanje naravnih vrednot?

Občina in planinsko društvo.

Kaj bi po vašem mnenju morala narediti občina za naravne vrednote Menine planine, da bi bile bolj poznane?

Menina planina je sama po sebi zelo obiskana, kar se tiče pa naravnih vrednot, pa se mi zdi, da jih večina že pozna, ki dosti obiskujejo Menino. Drugače pa tako, kot sva prej povedala, manj kot je turizma okoli naravnih vrednot, boljše je. Obiska na Menine je kar dosti in jih ne bi radi spravljali v neko komercialo, naj se zadrži tako, kot je.

6.2 Razprava

O Menini planini ni dosti gradiva v knjigah ali na internetu, zato je bilo potrebno opraviti veliko terenskega dela. Iz tega razloga smo tudi izvedli raziskavo z anketnim vprašalnikom, s čimer smo ugotovili prepoznavnost naravnih vrednot Menine planine in mnenja med občani Gornjega Grada. Opravili smo tudi intervju z Županom Občine Gornji Grad Antonom Špehom in članom jamskega društva Gornji Grad Rafkom Žerovnikom.

Iz pridobljenih informacij ankete lahko sklepamo, da občani Gornjega Grada vedo, da ima Menina planina naravne vrednote, ampak da ne vedo, koliko jih je. Starejša generacija anketirancev pozna več naravnih vrednot kot mlajša generacija. Večina anketirancev je prepričanih, da so naravne vrednote lepo ohranjene, zadosti dobro označene. Občani menijo, da sta zanje odgovorna planinsko društvo in Občina Gornji Grad. Vsi anketiranci so enakega mnenja, da bi bilo celo bolje, če naravne vrednote Menine planine ne bi bile označene in da so zadosti dobro poznane, saj jim s tem turizem ne more škodovati.

Pri izvedbi intervjuja z županom Antonom Špehom lahko sklepamo, da je prepoznavnosti naravnih vrednot Menine planine dovolj, saj je skozi leto veliko turistov. Občina Gornji Grad je vedno obveščena o nepravilnem ravnanju z naravnimi vrednotami. Občina in planinsko društvo financirata vzdrževanje Menine planine. Meni, da je bolje, da niso njihove naravne vrednote tako poznane, saj lahko turizem naredi veliko škode.

Ker večino naravnih vrednot predstavljajo jame in brezna, smo opravili intervju s članom jamarskega društva Tirski zmaj in velikim poznavalcem Menine planine Rafkom Žerovnikom. Enako kot župan meni, da je bolje, da so naravne vrednote manj poznane, ker se s tem najboljše ohranijo. Pravi tudi, da jame in brezna Menine planine niso tako zanimive za turizem, in sicer zaradi napornega terena in pogojev, ki so potrebni za vstop v jame. Ugotovili smo, da je Božična jama edina bogata jama Menine planine, ki še ni vpisana v register naravnih vrednot Slovenije.

7 Zaključek

Menina planina, s tridesetimi naravnimi vrednotami, obsega največ površine v občini Gornji Grad. Vsaka naravna vrednota Menine planine ima svoj pomen in vrednost v naravi, zato bi bilo celo koristno, da bi jih občani Gornjega Grada bolje spoznali, mogoče tudi obiskali. Za njihovo varnost in vzdrževanje ni nihče posebej določen, zato je pomembno, da vsak posameznik ohranja ta naravna bogastva.

Na terenu smo ugotovili, da je večina naravnih vrednot v zelo dobrem stanju. V slabem stanju je edino jezero Biba, ki je skozi leta že skoraj presahnilo in je že vprašanje časa, kako dolgo bo še obstajalo. S pomočjo koordinat iz spletne strani smo prišli skoraj do vsake naravne vrednote, razen do Požešča 2 in Petrove jame. Predvidevamo, da ju ni več ali pa so napačne koordinate. Od naravnih vrednot so označene samo jama Jespa, jezero Biba in Goli vrh, ki so tudi izmed vseh najbolj poznani. 77 % naravnih vrednot so jame in brezna. Poti do njih so zelo zahtevne, saj zahtevajo veliko hoje po gozdu, veliko je napornih vzponov in plezanja. Določena brezna bi potrebovala varnostno ograditev, saj je njihova okolica zelo nevarna. Obiskali smo tudi Božično jamo, ki je po besedah Rafka Žerovnika najbogatejša jama Menine planine, čeprav je ni v Naravovarstvenem atlasu Slovenije. Jame in brezna Menine planine so vertikalno povezana z izviri, ki tečejo v dolino in se v nobene primeru vanje ne smejo metati smeti. V jamah, ki so v bližini Doma na Menini, so našli veliko smeti, zato bi morale biti v celote prekrite.

Z intervjujema z županom Antonom Špehom in z Rafkom Žerovnikom smo ugotovili, da je za naravne vrednote Menine planine bolje, da so zaradi njihove varnosti glede onesnaževanja manj poznane, ker vsi ljudje ne znajo ceniti naravnih bogastev. Turizma je na Menini planini veliko, zato je bolje, da ne more vsak priti do njih. V jame in brezna se tako ali tako ne da priti brez opreme in jamarskega izpita. Občina Gornji Grad v sodelovanju s planinskim društvom Gornji Grad financira in vzdržuje Menino planino in njene naravne vrednote. Občina ob nepravilnem ravnanju vedno ukrepa in se trudi, da bi se Menina planina obdržala takšna, kot je.

Z opravljenimi anketo smo ugotovili prepoznavnost naravnih vrednot Menine planine. Iz ankete je razvidno, da starejša generacija anketirancev bolje pozna Menino kot mlajša generacija. Jezero Biba, jama Jespa in Goli vrh (Šavnice) so najbolj poznane naravne vrednote naših anketirancev. Vsi anketiranci so istega mnenja glede prepoznavnosti in označenosti naravnih vrednot. Vsi trdijo, da je dosti bolje, da ostanejo skrite in nedotaknjene, saj lahko turizem povzroči veliko škode. Vsem se zdi, da so naravne vrednote zaenkrat še dokaj v dobrem stanju in upajo, da tako tudi ostane.

Za zaključno ugotovitev pa lahko povemo to, da so naravne vrednote Menine planine zelo malo poznane, skoraj nič označene in večina zelo težko dostopne. Strinjamo se, da je bolje, da so manj poznane, saj jih bomo s tem najbolj učinkovito ohranili. Naj jih obiščejo samo tisti, ki se zavedajo, kakšno vrednost imajo.

8 Viri in literatura

DENŠA, Marjan. 2012. Šavnice in Goli vrh [Online], (Citirano: 27. 4. 2021, 19:19), dostopno na spletnem naslovu:

https://www.pzs.si/javno/kvgn_dokumenti/Seminarske%20naloge%20VGN/%C5%A0AVNICE_sem_nal_VGN_2012_Den%C5%A1a.pdf

DOBNIK, Jože, Vodnik po planinskih kočah v Sloveniji/ Jože Dobnik; [perorisbe planinskih koč Antona Rojc in Jadran Lasnibat]. – Dopolnjen in popravljen ponatis 4. izd. – Ljubljana: Planinska zveza Slovenije, 2007: ISBN 978-961-6156-69-1

FICKO, Peter, Kamniške in Savinjske Alpe, planinski vodnik. – 4. dop. in popr. izd. – Peter Fricko. – Ljubljana: Planinska zveza Slovenije, 1993. – 304 str. – 16 cm. (Planinski vodnik)

LOVSKA ZVEZA SLOVENIJE, Gozdni Jereb, 2021 [Online], (Citirano: 28. 4. 2021, 14:05), dostopno na spletnem naslovu: <https://www.lovska-zveza.si/prostozivece-zivali/ptice/gozdni-jereb/>

LIFE HABITATS TEMENICA, Sokol Selec, 2020 [Online], (Citirano: 28. 4. 2021, 14:13), dostopno na spletnem naslovu: <https://www.lifehabitats.com/sl/temenica/zivali/zival/95/sokol-selec.html>

MENCINGER, Borut, Naravni Parki Slovenije/ Borut Mencinger; [fotografija Stane Klemenc]. – Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004: ISBN 86-11-16747-3

ŠTANCAR, Gregor. 2016. Primerjalna analiza gozdnih zemljišč na območju Menine planine določenih po metodah izločanja sestojev in določanja rabe tal. Diplomsko naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo [Online], (Citirano: 26. 4. 2021, 15:37), dostopno na spletnem naslovu: <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?lang=slv&id=98085>

ŠTAJERSKI JAMARJI, spletni dnevnik štajerskih jamarjev, 20. 6. 2016 [Online], (Citirano: 26. 4. 2021, 16:45), dostopno na spletnem naslovu: <https://jamarji-stajerske.blogspot.com/2016/01/brezno-pri-petrovem-krizu.html>

WIKIPEDIA, Menina Planina [Online], (Citirano: 24. 3. 2021, 14:57), dostopno na spletnem naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Menina_planina

WIKIPEDIA, Divji petelin [Online], (Citirano: 28. 4. 2021, 13:57), dostopno na spletnem naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Divji_petelin

ZDRUŽENJE BORCEV ZA VREDNOTE NOB ZGORNJE SAVINJSKE DOLINE, 2021 [Online], (Citirano: 23. 3. 2021, 9:30), dostopno na spletnem naslovu: <http://zb-nob-zgornja-savinjska.si/legendarni-preboj-na-menini/>

9 Priloge

Priloga: Anketni vprašalnik za občane Gornjega Grada

Anketni vprašalnik

Pozdravljeni!

Sem Ožbej Venišnik, študent višješolskega programa hortikulture na Šoli za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje. V svojem diplomskem delu z naslovom Prepoznavanje naravnih vrednot na območju Menine planine želim raziskati, kakšna je prepoznavnost naravnih vrednot med občani Gornjega Gradu. Pred vami je anketni vprašalnik, ki je anonimen.

1. Vaš spol? (Obkroži)
 - Moški
 - Ženska
2. Vaša starost? (Obkroži)
 - Do 20 let
 - 20–30 let
 - 30–60 let
 - 60–80 let
 - Nad 80 let
3. Ali ste član planinskega društva Gornji Grad?
 - Da
 - Ne
4. Ste že bili na Menini planini? (Obkroži)
 - Da
 - Ne
5. Veste, da Menina planina spada pod Naturo 2000 (Naravno pomembna območja)? (Obkroži)
 - Da
 - Ne
6. Veste koliko je naravnih vrednot na Menini planini? (Če ste obkrožili DA? Koliko?)
 - Da
 - Ne

7. Katere od naštetih naravnih vrednot poznate? (Obkroži)

- Jespa
- Goli vrh (Šavnice)
- Mala Jespa
- Jezero Biba
- Podkrajnikova zijalka
- Snežna jama na Menini
- Šemprimoška jama
- Brezno v Črni goši
- Rafkova jama
- Strojniki

8. Menite, da so naravne vrednote na Menini planini dovolj dobro označene? (Obkroži)

- Da
- Ne

9. Menite, da so naravne vrednote na Menini planini lahko dostopni? (Obkroži)

- Da
- Ne

10. V kakšnem stanju sem vam zdi jama Jespa? (Obkroži)

- Dobrem
- Slabem
- Ne vem

11. Menite, da je pomembno ohranjanje naravnih vrednot na Menini planini? (Obkroži)

- Da
- Ne

(Zakaj?)

12. Kdo bi po vašem mnenju moral poskrbeti, da bi bile naravne vrednote na Menini planini lažje dostopne in bolje označene?

Najlepša hvala za sodelovanje!